

VERZETS
RESISTANCE
MUSEUM

JAARVERSLAG
2024

INHOUD

1. VOORWOORD	4	5. EDUCATIE EN TOEGANKELIJKHEID	20	Audio-, gebarentaal- en	
		Nieuwe educatieprogramma's	21	smartphonetours	39
2. TENTOONSTELLINGEN	6	Toegankelijkheid	21	Promotie en publiciteit	41
Wisseltentoonstellingen	7	Groepsbezoek	21	Relaties	43
- <i>Cas Oorthuys, verzetsfotograaf</i>		Programma's wisseltentoonstellingen	22		
- <i>Resistance through their Eyes</i>	7	Museumdocenten	23	8. ORGANISATIE	46
- <i>Verzet tegen Slavernij</i>	7	Gezinspubliek	24	Raad van Toezicht	47
- <i>Zorg voor het verzet.</i>		Samenwerking en specifieke groepen	24	Risicomangement en veiligheid	47
<i>De roerige geschiedenis van</i>				Personeel	47
<i>Stichting 1940-1945</i>	8	6. EVENEMENTEN	26	Huisvesting en faciliteiten	49
Entreehal-exposities	9	Vaste series lezingen en		Duurzaamheid	50
- <i>Amsterdamse Feestjurkjes</i>	9	gespreksbijeenkomsten	27	Vrienden	51
- <i>Gestolen herinneringen</i>	11	- <i>Promovendi op het podium</i>	27	Financiën	51
- <i>Frits Rotgans. Zeldzame kleurenfoto's</i>		- <i>Sobibor: verzet en hoop</i>	27		
<i>van Amsterdam in de oorlog</i>	11	- <i>Anton de Kom-lezing</i>	27	9. BIJLAGEN	56
Tentoonstellingen buiten het museum	11	Verzetstram	29	Raad van Toezicht	57
- <i>Verzetsmuseum Junior op Wielen</i>	11	Rondom de wisseltentoonstellingen	29	Nevenfuncties	57
- postertentoonstelling <i>Verzet tegen</i>		Boekpresentaties, filmvertoningen, e.d.	30	Comité van Aanbeveling	57
<i>Slavernij</i>	11	Overige eenmalige bijeenkomsten	30	Bestuur Stichting Vrienden	57
		Collectieve evenementen	32	Personeel	58
3. NIEUWE VASTE OPSTELLING:		Podcasts	32	Stagiaires	58
DE VOORMALIGE KOLONIËN	12			Adviesgroep blinden en slechtzienden	58
		7. PUBLIEK, MARKETING EN PR	34	Adviesgroep doven en slechthorenden	58
4. COLLECTIE EN BIBLIOTHEEK	16	Fysieke bezoekers	35	Adviesgroep mensen met koloniale	
Collectiebeleid, verwerving en afstoting	17	Digitale bezoekers	35	kennis en achtergrond	58
Ontsluiting, behoud en beheer	17	Website	35	Vrijwilligers	58
Uitlending en raadpleging	18	Sociale media	37	Bijdragen 2024	59
				Colofon	59

4 VOORWOORD

Net als de vaste opstelling over Nederland in bezettingstijd en Verzetsmuseum Junior eindigt ook de in 2024 geopende afdeling over de voormalige koloniën met prikkelende uitspraken die aanzetten tot nadenken over de relatie van verleden naar het heden. Bezoekers kunnen hun eigen gedachten daaraan toevoegen. Van die mogelijkheid wordt veel gebruik gemaakt. Meer dan ooit uiten de bezoekers hun zorgen over actuele situaties.

Het Verzetsmuseum kijkt terug op een goed jaar met opnieuw een bezoekersrecord. Het museum ontving in 2024 bijna 120.000 bezoekers. Dit ondanks een terugval aan het eind van het jaar door verminderd toerisme uit Amerika door wereldwijd geruchtmakende rellen in Amsterdam na een wedstrijd van een Israëlische voetbalclub. Ook op andere manieren speelde de actuele politieke situatie meer dan ooit een rol. Bezoekers refereerden naar aanleiding van hun bezoek veelvuldig aan polarisatie, oorlog en bedreiging van de democratie: *“Wat nationalisme/imperialisme nu doet in Israël/Oekraïne... het blijft doorgaan. Kennis en musea zoals dit zijn hopelijk een remedie.”* – *“These stories are needed more than ever. Worried, but resolute. May democracy prevail!”* – *“Indrukwekkend. De lessen uit het verleden vertaald naar het heden, laten zien hoe fragiel vrijheid is.”* – *“Thank you for reminding the world what can happen in the blink of an eye.”* Ook docenten laten ons weten dat boodschap van het museum relevanter is dan ooit. Voor de uiteenlopende educatieve programma's en *Verzetsmuseum Junior op Wielen* werden in 2024 weer ca. 20.000 jongeren in schoolverband ontvangen.

In de programmering verbond het Verzetsmuseum in 2024 anti-naziverzet met antikoloniaal verzet. In maart opende de wisseltentoonstelling *Verzet tegen Slavernij*, gemaakt met het Nationaal Slavernijmuseum in oprichting; in oktober opende een nieuwe vaste opstelling over de voormalige Nederlandse koloniën – als laatste onderdeel van een omvangrijk vernieuwingsproject. Er waren uiteenlopende programma's in de zaal met een koloniaal thema, zoals de *Anton de Kom-lezing* door NiNsee-voorzitter Linda Nooitmeer.

De educatieve dienst werkte aan de ontwikkeling van een nieuw educatieprogramma waarin de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en dekolonisatie worden betrokken op migratie en de actualiteit. De diversiteit van de bezoekers nam toe.

De tweede grote wisseltentoonstelling van 2024, die opende in het najaar, was meer gericht op de traditionele achterban van het museum. Deze ging over de roerige geschiedenis van de Stichting 1940-1945, die tijdens de bezetting vanuit het verzet werd opgericht (als Stichting 1940-1944) voor naoorlogse zorg voor verzetsmensen in nood en de families van omgekomen verzetsmensen. Ook het brede publiek had belangstelling voor deze inhoudelijk verrassende tentoonstelling.

Goed nieuws was dat op 1 augustus bekend werd dat de exploitatiesubsidie die het Verzetsmuseum ontvangt in het kader van het Amsterdamse Kunstenplan, voor de periode 2025-2028 zal worden voortgezet. In combinatie met de hoge bezoekersinkomsten, was het hierdoor mogelijk om het nog altijd krappe personeelsbestand te versterken. Een collectiemedewerker, die af en aan op projectbasis bij het museum had gewerkt, kreeg een vaste aanstelling, en er werd een nieuwe functie gecreëerd om de sociale media gestructureerder en professioneler vorm te geven om zo een jonger publiek te bereiken. De positie van het museum werd verder versterkt door toekenning van enkele legaten aan het eind van het jaar. Het museum kon het jubileumjaar 2025 op solide basis beginnen.

2 TENTOONSTELLINGEN

In de programmering verbond het Verzetsmuseum in 2024 anti-naziverzet met antikoloniaal verzet. In maart opende de wisseltentoonstelling *Verzet tegen Slavernij*, gemaakt met het Nationaal Slavernijmuseum in oprichting. De grafische vormgeving was in handen van de jonge vormgever Natisha Engel uit Curaçao. In een prachtige centrale film vertelde presentator van het televisieprogramma *Klokhuis Tirsa With* verhalen op relevante plekken in Amsterdam.

WISSELTENTOONSTELLINGEN

CAS OORTHUYS, VERZETSFOTOGRAAF, T/M 14 JANUARI 2024

De succesvolle tentoonstelling over verzetsfotograaf Cas Oorthuys uit 2023 trok in de laatste weken begin 2024 nog veel bezoekers. De expositie werd ontmanteld, waarbij vitrines en wanden zijn hergebruikt voor de volgende tentoonstellingen. Een groot deel van de foto's werd uitgeleend aan Stichting Fort Sabina in West-Brabant voor een tentoonstelling over bezetting en bevrijding.

RESISTANCE THROUGH THEIR EYES, 24 JANUARI – 25 FEBRUARI 2024

In deze panelententoonstelling werd het verzet in Nederland, Polen, Italië en Duitsland in beeld gebracht aan de hand van de verhalen van bij het verzet betrokken jongeren. De leerzame tentoonstelling, die inzicht gaf in de zeer uiteenlopende situaties in de vier landen, was een onderdeel van een internationaal educatief samenwerkingsproject, geïnitieerd door LRE (*Liberation Route Europe*). Naast het Verzetsmuseum participeerden het Ferruccio Parri Instituut in Milaan, het Home Army Museum in Krakau en de Weisse Rose Stiftung in München in het project. De tentoonstelling was gedurende één maand de aanleiding voor en het decor van workshops met jonge deelnemers.

VERZET TEGEN SLAVERNIJ, 28 MAART – 18 AUGUSTUS 2024

In samenwerking met het Nationaal Slavernijmuseum in oprichting ontwikkelde het Verzetsmuseum een tentoonstelling over het verzet tegen de trans-Atlantische slavernij. Het museum

behandelt in wisseltentoonstellingen soms actuele thema's; dit keer maakte het een stap terug in de tijd. De tentoonstelling behandelde het verzet van tot slaaf gemaakten in de Nederlandse koloniën in Zuid-Amerika, en de anti-slavernijbeweging op Nederlands grondgebied.

**VISITING FROM
THE PHILLIPINES,
A FORMER COLONY
OF USA AND JAPAN.
GLAD AN INCLUSIVE
MUSEUM LIKE THIS
EXISTS! THANK YOU!**

Er was altijd verzet tegen slavernij. Tot slaaf gemaakte mensen vluchtten en kwamen regelmatig in opstand. In Nederland werd slavernij aanvankelijk vooral verdedigd door bestuurders en de kerk, maar er waren ook eenlingen en groepen die slavernij moreel veroordeelden. Vanaf de 19de eeuw groeide de anti-slavernijbeweging. De tentoonstelling liet zien dat de opstanden en de abolitionisten elkaar hebben beïnvloed. Leiders van slavenopstanden, zoals Tula op Curaçao, beriepen zich op de verlichtingsidealen van Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap. Nieuws

over de grote slavenopstanden en de harde repressie ervan, drong door tot de Nederlandse samenleving, wakte verontwaardiging en beïnvloedde de publieke opinie.

De tentoonstelling werd in relatief korte tijd en met een relatief beperkt budget gerealiseerd. Voor de samenstelling werkte conservator Karlien Metz samen met collega Ruana Tahitu, Peggy Brandon van het Slavernijmuseum in oprichting, en de externe slavernijdeskundige Leendert van der Valk en scenarioschrijfster Nathalie Toisuta. Het museum droeg in eigen beheer zorg voor de ruimtelijke vormgeving en de bouw, waarbij veel materialen werden hergebruikt. De grafische vormgeving was in handen van de jonge vormgever Natisha Engel uit Curaçao. De prachtige centrale film waarin presentator van het televisieprogramma *Klokhuis* Tirsia With verhalen vertelde op relevante plekken in Amsterdam, werd geproduceerd in samenwerking met AV-studio Shosho.

De tentoonstelling kreeg – als eerste pop-up tentoonstelling van het Nationaal Slavernijmuseum in oprichting – veel belangstelling van de pers en bestuurders, en trok een nieuw en divers publiek naar het Verzetsmuseum. Ook andere bezoekers vanuit de hele wereld reageerden enthousiast. Een selectie van de citaten uit het reactieboek:

"Thank you so much for the special exhibition on the abolition movement! This whole museum is so important for me as a black American."

"Visiting from the Phillipines, a former colony of USA and Japan. Glad an inclusive museum like this exists! Thank you!"

“Indrukwekkend. De expo over verzet tegen slavernij en slavenhandel past goed in dit museum. Het laat zien dat ons handelen en denken ook wordt bepaald door aan welke kant je staat.”

Een van de directeurs van het *Atlanta History Center* in de Verenigde Staten, die het museum tijdens zijn vakantie bezocht, vroeg nadere informatie op en een link naar de film ter inspiratie van zijn collega's.

ZORG VOOR HET VERZET. DE ROERIGE GESCHIEDENIS VAN STICHTING 1940-1945, VANAF 17 OKTOBER

De Stichting 1940-1945 speelt tot op de dag van vandaag een belangrijke rol bij de ondersteuning van diverse groepen ‘oorlogsgetroffenen’. Vrijwel niemand weet meer dat de Stichting in oktober 1944 in het grootste geheim werd opgericht door samenwerkende verzetsgroepen onder de naam ‘Stichting 1940-1944’. Doel was om na de oorlog hulp te bieden aan verzetsmensen in nood en de families van omgekomen verzetsmensen. Het 80-jarige bestaan was aanleiding voor een tentoonstelling, die het Verzetsmuseum met steun van de Stichting organiseerde. Onderzoeker Jos Sinnema deed het onderzoek voor de tentoonstelling, geassisteerd door een stagiaire.

De eerste naoorlogse jaren was de Stichting razend populair en brachten fondsenwervingsacties miljoenen op. Maar al snel laaide de Koude Oorlog op en lukte het de Stichting nauwelijks de eenheid te bewaren. In de jaren 1960 en 1970 kwamen verschillende politieke richtingen uit het verzet weer nader tot elkaar, onder meer in

hun verzet tegen de voorgenomen vrijlating van de drie laatste Duitse oorlogsmisdadigers die in Breda gevangen zaten. De Stichting hield vast aan het beginsel om geen standpunt in te nemen, tot verontwaardiging van een deel van de achterban. Ook zag de achterban uitkeringen steeds meer als een vorm van erkenning, terwijl de Stichting nadrukkelijk geen beloningen wilde voor verzetswerk; er moest sprake zijn van fysieke of mentale klachten in relatie tot het verzetsverleden. Mensen die geen uitkering kregen reageerden emotioneel; er werden zelfs molotovcocktails bij het hoofdkantoor naar binnen gegooid. Ondanks deze en andere tumultueuze kwesties, betekende de steun

van de Stichting door de jaren heen heel veel voor de ‘verzorgden’. De tentoonstelling liet het zien aan de hand van objecten, journaalbeelden en persoonlijke getuigenissen.

Het tentoonstellingsontwerp van bureau Moxie Design gebruikte het venster uit het logo van de Stichting om – letterlijk en figuurlijk – door vensters een blik te geven op verschillende fases van het 80-jarige bestaan. Filmproducent Mals Media maakte indringende films op basis van interviews met directbetrokkenen. Max Uittenbosch droeg zorg voor de tentoonstellingsbouw.

In oktober opende de tentoonstelling *Zorg voor het verzet. De roerige geschiedenis van Stichting 1940-1945* over de stichting die tot op de dag van vandaag een rol speelt bij de ondersteuning van ‘oorlogsgetroffenen’. De Stichting werd in oktober 1944 in het grootste geheim opgericht door samenwerkende verzetsgroepen. Het 80-jarig bestaan was aanleiding voor de tentoonstelling, die opmerkelijk goed aansloeg bij de pers en een breed publiek.

In het reactieboek lieten veel kinderen van ouders die gesteund waren door de Stichting van zich horen. Een selectie:

"Mijn vader kreeg achtervolgingswanen en psychoses, had nachtmerries, en verloor zijn werk en inkomen. De oorlog heeft (...) ook zijn sporen nagelaten bij mij en mijn zussen. Fijn dat daar erkenning voor is ontstaan."

"Vandaag hebben mijn zus en ik de tentoonstelling bezocht en we zijn erg onder de indruk. Onze vader had een uitkering, maar tot op vandaag hadden wij ons nooit verdiept in de doelstellingen van de Stichting."

"Ik wist eigenlijk niet dat de Stichting '40-'45 zijn oorsprong had in het verzet. Kende het voornamelijk als belangrijk voor joodse nabestaanden. Heel interessant!"

De tentoonstelling werd ook opmerkelijk goed bekeken en gewaardeerd door bezoekers die de Stichting nog niet kenden:

"Interessante tentoonstelling! Ik kende de Stichting eigenlijk niet. Veel geleerd over het verzet en over de oorlog."

"Dank voor deze mooie tentoonstelling en de aandacht voor de persoonlijke gevolgen van het verzet na de oorlog."

ENTREEHAL-EXPOSITIES

AMSTERDAMSE FEESTJURKJES, 26 APRIL – 26 MEI 2024

Vier prachtige recent verworven jurkjes met onder meer de vlaggen van de geallieerde bevrijders, werden rondom Bevrijdingsdag in de entreehal geëxposeerd. De jurkjes, afkomstig van een Amsterdamse familie, gaven samen met de foto's

Eén van de kleine entreehal-exposities in 2024 was die over vier prachtige bevrijdingsjurkjes. Televisiezender AT5 maakte opnames van de feestelijke opening in klein comité op 26 april. Twee van de oorspronkelijke draagsters vertelden hun verhaal. Jessy Costa, destijds 6 jaar: *"Er was een wedstrijd wie het mooiste jurkje had. Eigenlijk zou Dieuwertje winnen, maar sommige mensen stoorden zich aan de Sovjetvlag achterop haar jurkje."* Daarom ging zus Janny er met de eerste prijs vandoor, met haar jurkje waarop het Zweedse Rode Kruis werd bedankt.

De reizende tentoonstelling *Verzetmuseum Junior op Wielen* stond in 2024 bij scholen en op twee bevrijdingsfestivals: op 5 mei in Haarlem en op 14 september in Eindhoven, de dag dat die stad 1944 werd bevrijd. Duizenden kinderen raakten in *Verzetmuseum Junior op Wielen* onder de indruk van de waargebeurde verhalen van NSB-meisje Nelly, de Joodse Eva, zoon van verzetsouders Jan en de alledaagse Henk.

uit 1945 waarop ze worden gedragen, een beeld van de opluchting en dankbaarheid over de bevrijding in 1945. De expositie werd op 26 april feestelijk geopend in aanwezigheid van twee van de oorspronkelijke draagsters van de jurkjes. Jessie Costa, destijds 6 jaar: “*Er was een wedstrijd wie het mooiste jurkje had. Eigenlijk zou Dieuwertje winnen, maar sommige mensen stoorden zich aan de Sovjetvlag achterop haar jurkje.*” Daarom ging zus Janny er met de eerste prijs vandoor, met haar jurkje waarop het Zweedse Rode Kruis werd bedankt.

GESTOLEN HERINNERINGEN, 11 OKTOBER – 9 DECEMBER 2024

Deze tentoonstelling, gemaakt met journalist Ellen de Visser van *de Volkskrant*, was gericht op de opsporing van nabestaanden van omgekomen verzetsmensen, van wie in gevangenschap in beslaggenomen persoonlijke bezittingen zijn achtergebleven in de archieven van het Rode Kruis. Enkele voorwerpen – een zakhorloge, portemonnee, brief, foto en trouwringen – waren geëxposeerd, met de schaars beschikbare informatie. Eén van de voorwerpen – het zakhorloge – werd door een bezoeker herkend en kon worden teruggegeven aan nabestaanden van de oorspronkelijke eigenaar.

FRITS ROTGANS. ZELDZAME KLEUREN- FOTO'S VAN AMSTERDAM IN DE OORLOG, VANAF 12 DECEMBER

Fotograaf Frits Rotgans was één van de zeer weinigen die straatbeelden van Amsterdam tijdens de bezetting vastlegde in kleur. Rotgans was actief in het verzet en fotografeerde ook twee

Joodse vrouwen, die bij hem thuis waren ondergedoken. Hij vervalste talloze persoonsbewijzen en maakte illustraties voor het illegale blad *Ons Vrije Nederland*. De schenking van een prachtig album dat hij na de oorlog over zijn ervaringen maakte, was aanleiding voor een mini-expositie in de hal. De tentoonstelling werd op 12 december in bijzijn van Rotgans' zoon geopend.

DANK VOOR DEZE MOOIE TENTOONSTELLING EN DE AANDACHT VOOR DE PERSOONLIJKE GEVOLGEN VAN HET VERZET NA DE OORLOG

TENTOONSTELLINGEN BUITEN HET MUSEUM

VERZETSMUSEUM JUNIOR OP WIELEN

De reizende tentoonstelling *Verzetsmuseum Junior op Wielen* bezocht in 2024 44 scholen en 17 locaties, vooral in de buitenwijken van

Amsterdam en omliggende gemeentes. Bijzonder was het bezoek van leerlingen met leer- en gedragsproblematiek en fysieke beperkingen van twee scholen in Heerhugowaard, en bezoek van hoogbegaafde leerlingen uit Gorinchem die door het ontbreken van passend onderwijs niet naar school gaan. De omgebouwde vrachtwagentrailer, met de waargebeurde verhalen van NSB-meisje Nelly, de Joodse Eva, zoon van verzetsouders Jan en de alledaagse Henk, stond ook op twee bevrijdingsfestivals: op 5 mei in Haarlem – waar op één dag 402 bezoekers de trailer bezochten – en op 14 september in Eindhoven, de dag dat die stad in 1944 werd bevrijd. Om *Verzetsmuseum Junior op Wielen* in de toekomst tegen gereduceerd tarief beschikbaar te stellen aan scholen in kansarme wijken werd samenwerking gezocht met het Jeugdeducatiefonds en Kiwanis Amsterdam.

POSTERTENTOONSTELLING VERZET TEGEN SLAVERNIJ

Het Nationaal Slavernijmuseum in oprichting maakte een posterversie van de tentoonstelling *Verzet tegen Slavernij* voor Suriname en de Nederlands-Caribische eilanden, in drie taalversies: Nederlands, Engels, en Papiamentu. Ook de film werd in Papiamentu vertaald. De postertentoonstelling werd in 2024 onder meer geëxposeerd in de bibliotheek Mongui Maduro op Curaçao, het National Heritage Foundation & Museum en het Milton Pieters College op Sint Maarten en het St Eustatius Heritage Center.

This photograph shows a detailed museum exhibit about the Japanese war crimes in Burma and Siam. The exhibit is composed of several elements: a large background mural of a tropical scene; various framed photographs showing soldiers, civilians, and specific locations; a map of Burma and Siam with a red arrow indicating military movement; a woven basket in a glass case; and several small portraits of people. A prominent sign at the top left states "BURGERS LICHTER PINKELDOOR CIVILIANS BEHIND BARBED WIRE". Other visible text includes "Forts" and "Burma". A red circular emblem with the Japanese characters "武心" (Bukin) is also displayed.

Op 2 oktober 2024 opende burgemeester Femke Halsema de nieuwe vaste opstelling over de voormalige Nederlandse koloniën tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. Doordat een vergevorderd plan om het museum fysiek uit te breiden in de coronatijd spaak liep, werd in een relatief kleine ruimte door gebruik van de hoogte en projecties een sfeervolle opstelling gecreëerd, met een zeer rijke inhoud in twee films met animaties, en 31 persoonlijke verhalen in touchscreens: verhalen die duidelijk maken hoe de Tweede Wereldoorlog het verzet tegen Nederland als koloniale onderdrukker in een stroomversnelling bracht.

Op 2 oktober 2024 opende burgemeester Femke Halsema de nieuwe vaste opstelling over de voormalige Nederlandse koloniën tijdens en na de Tweede Wereldoorlog, met een indrukwekkende toespraak over het belang van dit onderbelichte deel van de geschiedenis en de impact ervan op de huidige samenleving. Met de opening werd een omvangrijk, meerjarig project afgerond om het museum, dat sinds 1999 in de huidige locatie gevestigd is, ingrijpend te vernieuwen.

WAT HEBBEN WE VEEL STOMS GEDAAN ALS HOLLANDERS OM TEN KOSTE VAN ANDERE MENSEN ONSZELF TE VERRIJKEN

Het onderzoek en de samenstelling van de nieuwe afdeling waren aan het begin van het jaar al afgerond. De namen van de onderzoekers en deskundige meelezers die hieraan bijdroegen zijn achterin dit verslag opgenomen. In april 2024 kwamen ze voor een laatste keer bijeen. Doordat een vergevorderd plan om het museum uit te breiden met een grote ondergrondse verdieping in

de coronatijd spaak liep, werd de nieuwe opstelling gerealiseerd in een afgescheiden deel van de wisseltentoonstelling van ruim 50m². Op dit relatief beperkte oppervlakte is een sfeervolle presentatie gerealiseerd. Door gebruik van de hoogte en van projecties met diepte langs de wanden, is een ruimtelijk effect gecreëerd. Via touchscreens komen 31 persoonlijke verhalen, in acht thema's,

tot leven, geïllustreerd door foto's en films. De complexe historische context wordt helder toegelicht in twee films met animaties. Dankzij de digitale interactief oproepbare informatie, is de opstelling geheel beschikbaar in zeven talen en via QR-codes ook in Nederlandse gebarentaal, het Bahasa Indonesia, Sranantongo en Papiamentu.

De nieuwe vaste opstelling over de voormalige koloniën kreeg een videotour met een verteller in gebarentaal en een audiotour voor blinden en slechtzienden met voelobjecten. Op de foto een driedimensionale afbeelding gemaakt op basis van een foto van een Duitse torpedo op het strand van Aruba. Duitse duikbootaanvallen teisterden de voor de geallieerde oorlogsvoering belangrijke bauxiet- en olie-industrie in Suriname, Aruba en Curaçao. Adviseurs met een visuele beperking werkten mee aan de ontwikkeling van de tour.

Er werd in 2024 hard gewerkt aan het educatieve programma voor de afdeling over de voormalige koloniën. Het wordt vooral aangeboden voor het vak Burgerschap, waarbij de link wordt gelegd naar migratiegeschiedenis. Er werden in 2024 testgroepen ontvangen en gewerkt aan de ontwikkeling van een educatieve introductiefilm.

THE INCLUSION OF STORIES OF (...) ANTI-COLONIAL ACTIVISTS AND MOVEMENTS UNDER DUTCH RULE IN WW2 MAKES FOR A COMMENDABLY CANDID AND SELF-REFLECTIVE EXHIBITION

Voor de nieuwe presentatie is gewerkt met hetzelfde team als voor de presentatie over Nederland tijdens de bezetting: Ilona Laurijsse en kunstenares Maaike Anne Stevens voor de ruimtelijk vormgeving, Studio Sosho voor de films met animaties en de wandprojecties, Yipp voor de interactieve touchscreens en Big Orange voor de soundscapes en audio-opnames. Alle persoonlijke verhalen kunnen ook in zeven talen worden beluisterd. Tentoonstellingsbouwer Kloosterboer verzorgde de bouw; installateur Kuijpers paste alle installaties aan.

Het museum is bewust omgegaan met de gevoelige ethische kwesties rondom dit thema. Er werd herkomstonderzoek gedaan naar drie collectiestukken die mogelijk zijn geroofd. Bij deze objecten is in de opstelling vermeld dat ze mogelijk door roof in Nederland gekomen, dat onderzoek weinig informatie heeft opgeleverd, en dat het museum de objecten zal teruggeven als rechtmatige eigenaren zich melden. Bij de afbeelding van een zakboekje van de door de Nederlanders geëxecuteerde Sutarso Nasrudin is vermeld dat het boekje gevoelig, persoonlijk materiaal betreft; dat de eigenaar of nabestaanden nooit toestemming hebben kunnen geven voor gebruik, maar dat het museum het toch gebruikt, omdat het een Indonesische onafhankelijkheidsstrijder een verhaal en gezicht geeft.

De nieuwe opstelling laat aan de hand van persoonlijke ervaringen, vanuit verschillende perspectieven, zien dat de koloniën tijdens de Tweede Wereldoorlog van groot economisch belang werden. Indonesië werd vanwege de rijke grondstoffen bezet door de Duitse bondgenoot Japan. In Suriname en de Caribische eilanden explodeerde de oorlogsindustrie. De Surinaamse bauxietmijnen en olie-industrie op Aruba en Curaçao werden beschermd door een nieuw eigen leger van lokale dienstplichtigen en Amerikaanse troepen. Het veranderde de koloniale verhoudingen ingrijpend en stimuleerde het onafhankelijkheidsstreven. Na de oorlog vocht Nederland een bloedige oorlog in een vergeefse poging Indonesië als kolonie te behouden. Het afsluitende thema belicht onder meer hoe veel mensen uit de koloniën naar Nederland zijn gekomen. Op de laatste

wand zijn fotoportretten met citaten te zien over de doorwerking van het koloniale verleden in de huidige Nederlandse samenleving. Hierbij kunnen bezoekers ook een reactie achterlaten.

De verwachte kritiek bleef uit. De reacties waren bijna zonder uitzondering positief. Enkele voorbeelden:

“Ik was geraakt door de verhalen en de manier waarop jullie deze tot leven hebben weten te wekken. Ook om mij heen hoorde ik dat, en tijdens het bezoek ontstonden er ook heel mooie gesprekken met andere bezoekers.”

“Wat hebben we veel stoms gedaan als Hollanders om ten koste van andere mensen onszelf te verrijken.”

“The inclusion of stories of (...) anti-colonial activists and movements under Dutch rule in WW2 makes for a commendably candid and self-reflective exhibition.”

“Mijn Friese opa moest vechten in Indonesië, en kwam gebroken terug. (...) Wat nationalisme/imperialisme nu doet in Israël/Oekraïne... het blijft doorgaan. Kennis en musea zoals dit zijn hopelijk een remedie.”

4. COLLECTIE EN BIBLIOTHEEK

Voor de nieuwe afdeling over de voormalige koloniën kreeg het Verzetsmuseum een van deze poppetjes gemaakt in een Joods vrouwenkamp op Java langdurig in bruikleen van het Joods Cultureel Kwartier. Onder druk van bondgenoot nazi-Duitsland plaatsten de Japanners de Joodse Nederlanders vanaf 1943 in aparte interneringskampen onder zeer slechte omstandigheden.

COLLECTIEBELEID, VERWERVING EN AFSTOTING

In 2024 werd het collectieplan herzien voor de periode 2024-2028. Dit plan richt zich op de verdere professionalisering van het collectiebeheer en digitale toegankelijkheid van de collectie. Met het oog op de nieuwe vaste opstelling over de voormalige koloniën is een nieuw hoofdstuk toegevoegd over de omgang met geroofd erfgoed.

In 2024 heeft het Verzetsmuseum 127 nieuwe aanwinsten verworven voor de collectie. Belangrijke schenkingen waren onder meer kampbrieven en een houtsnijwerkje uit concentratiekamp Neuengamme van Februaristaker Johannes Koot, een afscheidsbrief van de wegens de aanslag op het Amsterdamse bevolkingsregister ter dood veroordeelde kunstenaar Willem Arondéus, een fotoalbum van Joodse verzetsman Jo Spier, een vuurwapen van de Zaanse verzetsman Frans Bruins en foto's van de bevrijding van Haarlem. Vier bijzondere bevrijdingsjurkjes van de Amsterdamse verzetsfamilie Costa/Leegwater en een album van fotograaf en verzetsman Frits Rotgans werden in een mini-expositie in de entreehal tentoongesteld.

Voor de nieuwe afdeling over de voormalige koloniën kreeg het museum collectie van een Indische 'buitenkamper' en een poppetje gemaakt in het Joodse vrouwenkamp Tangerang op Java in langdurige bruikleen. Langdurige bruiklenen uit de ontmantelde oude opstelling over de koloniën werden daarentegen geretourneerd aan het Museon en het Indisch Herinneringscentrum in Den Haag. Het straatnaambord van de Euterpe-

straat, dat het museum in langdurige bruikleen had, werd helaas opgeëist door de erven van de overleden eigenaar.

**IK WAS GERAAKT
DOOR DE VERHALEN
EN DE MANIER
WAAROP JULLIE DEZE
TOT LEVEN HEBBEN
WETEN TE WEKKEN.
OOK OM MIJ HEEN
HOORDE IK DAT, EN
TIJDENS HET BEZOEK
ONTSTONDEN ER
OOK HEEL MOOIE
GESPREKKEN MET
ANDERE BEZOEKERS**

ONTSLUITING, BEHOUD EN BEHEER

De nieuwe vaste opstelling over de voormalige koloniën en de twee zelf geproduceerde grote

wisseltentoonstellingen, gaven veel werkzaamheden door extra bruikleenverkeer. Ook digitaliseringsprojecten vroegen veel aandacht. Hierdoor ontstond wat achterstand in de collectieregistratie. Aan het eind van het jaar werd gestart met het inlopen daarvan.

Het project *Deltaplan Collectieontsluiting WO2-musea* werd in januari 2024 succesvol afgerond. Bestanden van de in dit kader gedigitaliseerde collectie zijn deels gepubliceerd via de digitale catalogus van het Verzetsmuseum, en door een link ook vindbaar via het online portal Oorlogsbronnen. Terwijl dit digitaliseringsproject werd afgerond, ging een nieuw project van start, gefinancierd via het Programma Indisch Erfgoed Digitaal (PIED). In dit kader werden particuliere archieven, affiches, fotoalbums, foto's en ongeveer 220 voorwerpen van het Verzetsmuseum gedigitaliseerd. In april werden de voorwerpen gefotografeerd. Ook werd een aanvullende subsidieaanvraag ingediend en toegekend voor de transcriptie van ongeveer 50 uur aan interviews over Nederlands-Indië. Drie externe krachten werkten aan de transcripties, waardoor deze waardevolle verhalen nu beschikbaar zijn voor onderzoek.

Op het gebied van behoud en actieve conservering werden in 2024 enkele maatregelen genomen. Een radio-ontvanger en een vlucht-koffer werden vanwege mogelijke houtworm preventief behandeld bij Artcare Zaandam. Ook werden enkele voedselverpakkingen met mogelijk ongedierte preventief enkele weken ingevroren. Een drukpers werd ten behoeve van een langdurig bruikleen op asbest gecontroleerd. Hierbij werd

een linoleumrol die in theorie asbest kan bevatten uit voorzorg verwijderd.

UITLENING EN RAADPLEGING

Ook in 2024 heeft het Verzetsmuseum weer collectie in bruiklenen gegeven aan andere instellingen. Het museum stond dit jaar relatief veel objecten af in langdurige bruikleen: een drukpers

uit de Parool-drukkerij van Johannes Jesse ging naar het Nederlands Openluchtmuseum; een door verzetsvrouw Sabine Zuur in gevangenschap gemaakte knuffel naar het Nationaal Monument Kamp Amersfoort; een granaatscherf van een bombardement op Den Helder, naar het Helders Museum in Den Helder. Voor de wisseltentoonstelling *Liefde in oorlogstijd* in het Vrijheidsmuseum

in Groesbeek leende het museum kampbrieven uit van Sabine Zuur, smokkelbriefjes van een homoseksueel stel en de kleermakersschaar van verzetsman Sjoerd Bakker.

Dankzij de digitale beschikbaarheid van de collectie, worden er nog slechts bij uitzondering onderzoekers in het depot ontvangen. De in onderduik gemaakte schilderijen van Heinz Geiringer – broer van hoofdpersoon Eva van Verzetsmuseum Junior – werden in het depot bestudeerd voor een Amerikaans promotieonderzoek.

In de kleine, gespecialiseerde, door vrijwilligers bemande bibliotheek, werden 20 onderzoekers en scholieren ontvangen. Voorts werden 230 mensen die per e-mail of telefoon informatie vroegen door de bibliotheekmedewerkers geholpen. In beide gevallen is er sprake van een toename ten opzichte van vorig jaar.

Herman van Deursen (1934) verzamelde als kleine jongen in Rotterdam op straat Duitse propaganda en verzetspamfletten, en aan het eind van de oorlog een bevrijdingsnummer van het geallieerde luchtpamflet *De Vliegende Hollander*. Later liet hij het inlijsten. In 2024 bezocht Herman, die nu in Texas woont, samen met zijn vrouw, kinderen en kleinkinderen het Verzetsmuseum en schonk hij zijn verzameling.

In diverse zaalactiviteiten kwam in 2024 koloniale geschiedenis aan bod. Zo organiseerde het museum met het PAN Asian Collective op 2 mei de bijeenkomst *Azië x Nederland*, met verhalen van mensen met Aziatische roots in Nederland over de Tweede Wereldoorlog.

5 EDUCATIE EN TOEGANKELIJKHEID

Als alternatief voor een begeleid educatief programma in het museum, kunnen scholen een buurtwandeling boeken. In 2024 liepen 3130 leerlingen zo'n begeleide buurtwandeling. Vast onderdeel daarin is dierentuin Artis – tegenover het museum – die vanaf eind 1941 verboden was voor Joden en later achter de dierversluiting en op hooizolders onderdak bood aan enkele Joodse onderduikers, en honderden personeelsleden die onderdoken voor de dwangarbeid.

NIEUWE EDUCATIEPROGRAMMA'S

In 2024 werd het educatieve programma voor de vaste opstelling over bezet Nederland verder verfijnd. In januari vond een evaluatie plaats met museumdocenten, waarna onder andere een aangepaste variant voor het vmbo werd ontwikkeld. Eind februari werd het definitieve programma gedeeld met de museumdocenten. Daarnaast werd een observatietraject gestart om de museumdocenten te ondersteunen en het programma verder te optimaliseren.

Veel aandacht vergde de ontwikkeling van de educatieve activiteiten voor de afdeling over de voormalige koloniën. Voor het educatieve programma, dat vooral zal worden aangeboden voor het vak Burgerschap, zal een aparte educatieve introductiefilm worden ontwikkeld. Het scenario werd geschreven, er werden offertes voor aangevraagd, en de productie ging van start. Er werd besloten het programma vanaf februari 2025 aan te gaan bieden.

TOEGANKELIJKHEID

De nieuwe vaste opstelling over de koloniën werd gedurende het ontwikkelings- en productieproces toegankelijk gemaakt voor bezoekers met beperkingen. De opstelling werd zo ontworpen dat alle schermen en vitrines goed toegankelijk zijn voor bezoekers die een rolstoel gebruiken of slecht ter been zijn. Voor doven werd een tour gemaakt met een verteller in gebarentaal, en de films werden voorzien van een gebarentaal-verteller. Voor blinden en slechtzienden is een speciale audiotour ontwikkeld met voelobjecten, die te volgen is via geleidelijnen. In juli werden de voelobjecten

en eerste versies van de audiotour getest met slechtziende leerlingen van Bartiméus en leden van de adviesgroep van mensen met een visuele beperking. Voor de opening zijn alle middelen voor blinde en slechtziende bezoekers – voelobjecten, geleidelijnen en audiotourteksten – nogmaals uitgebreid getest op zaal. De zaalteksten werden gelezen door havo 3-leerlingen, om ervoor te zorgen dat het taalgebruik op hun niveau begrijpelijk is.

KIEZEN TUSSEN VERZETTEN EN MEEWERKEN IS MOEILIK. IK VIND HET INTERESSANT OM DAAR OVER NA TE DENKEN

Bij de tentoonstelling over *Verzet tegen Slavernij* werd een gratis rondleiding voor bezoekers met gebarentaal als eerste taal aangeboden, gegeven door onze vaste freelance rondleider in gebarentaal. Naar aanleiding van de opening van de nieuwe vaste opstelling gaf zij ook een themarondleiding over verzet in de voormalige koloniën.

Er zijn verschillende nieuwe middelen ontwikkeld om het museum nog toegankelijker te maken.

Zo is er een visueel voorbereidingsdocument gemaakt, waarmee bezoekers die een prikkelarm museumbezoek nodig hebben kunnen inschatten of het museum geschikt voor ze is. Omdat de verouderde app van partner GuideID niet goed werkte voor tours in gebarentaal, werd overgestapt op een nieuw systeem.

De voorzieningen van het Verzetsmuseum voor bezoekers met beperkingen kregen in 2024 ook weer veel aandacht. In het kader van de Week van de Toegankelijkheid verschenen er diverse door iAmsterdam gemaakte filmpjes/*ree's* over de toegankelijkheid van Amsterdamse musea. Twee van de vier filmpjes die als 'goed voorbeeld' werden gepresenteerd, speelden in het Verzetsmuseum Amsterdam. De *reel* met presentatrice Eva Eikhout kreeg 64.435 views.

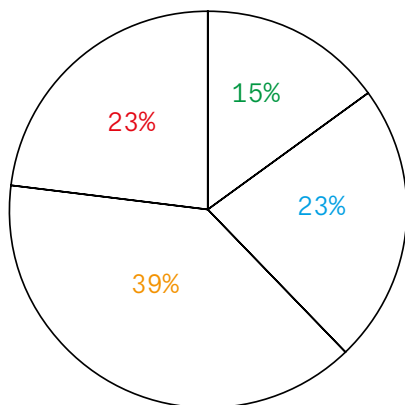
GROEPSBEZOEK

In 2024 doorliepen 20.049 leerlingen een begeleid educatief programma van het Verzetsmuseum. Dit is een heel kleine daling ten opzichte van 2023. Scholen lijken hun bezoek steeds later in het jaar te boeken, en kunnen dan niet altijd meer in de gewenste periode terecht. Ook bleef het bezoek aan *Verzetsmuseum Junior op Wielen* iets achter op het vorige jaar.

Van de 20.049 educatieve bezoekers bezochten 8700 leerlingen de vaste opstelling over bezet Nederland en 4923 leerlingen Verzetsmuseum Junior. De begeleide buurtwandeling werd gelopen door 3130 leerlingen. Het flitsbezoek aan de Hollandsche Schouwburg dat hier sinds jaren een onderdeel was, moest vervallen omdat het bezoek

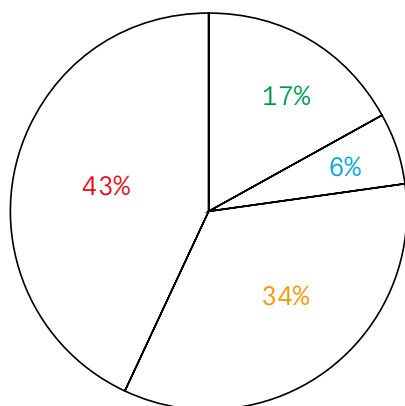
HERKOMST SCHOLIEREN 2024

- Amsterdam
- Rest van Noord-Holland
- Rest van Nederland
- Buitenland

SCHOOLTYPEN 2024

- Primair onderwijs
- Voortgezet onderwijs
- MBO/hoger onderwijs
- Buitenland

niet meer kosteloos mogelijk was. *Verzetsmuseum Junior op Wielen* werd 2043 keer bezocht op scholen en 1003 keer op openbare locaties. Het aangepaste programma voor inburgeraars (Stad en Taal) was pas halverwege het jaar gereed; er werden 60 inburgeraars ontvangen.

THE JUNIOR EXHIBIT WAS VERY MOVING FOR OUR KIDS

Het percentage leerlingen uit het primair onderwijs lag op 43%; uit het voortgezet onderwijs kwam 34%; uit het mbo en hoger onderwijs 6% en uit het buitenland 17%. Het museum streefde naar een toename van het aantal Amsterdamse scholieren. Dit lukte vooral voor het primair onderwijs: 35% kwam uit Amsterdam, ten opzicht van 29% in 2023. 49% van de basisschoolleerlingen kwam uit de rest van Noord-Holland; 15% uit de rest van Nederland en 1% uit het buitenland. Wat betreft de leerlingen uit het voortgezet onderwijs viel de toename van het aantal leerlingen uit het buitenland op: 11% kwam uit Amsterdam, 29% uit de rest van Noord-Holland, 31% uit de rest van Nederland en 29% uit het buitenland.

Leerlingen van alle schooltypes worden door de programma's aan het denken gezet. Enkele van hun reacties:

"Ik zou liever doodgaan dan dat ik in een oorlog

mensen zou verraden." (jongen, groep 8)

"Als het oorlog was en mijn ouders kozen voor de NSB, dan zou ik heel boos worden en weglopen van huis." (meisje, groep 8)

"Als ik in de oorlog had geleefd, was ik voor Hitler gaan werken en dan had ik hem doodgeschoten." (jongen, havo)

"Kiezen tussen verzetten en meewerken is moeilijk. Ik vind het interessant om daar over na te denken". (meisje, mbo)

Docenten zijn vrijwel zonder uitzondering enthousiast en sturen vaak een bedankje per mail:

"We willen jullie nogmaals hartelijk bedanken voor een mooie en leerzame dag. We hebben veel geleerd van jullie museum en van alle vrijwilligers die hierbij betrokken zijn."

"We thoroughly enjoyed our visit today. Please pass on our thanks to all the staff that guided us."

PROGRAMMA'S BIJ WISSELTENTOONSTELLINGEN

In februari nam het Erasmus College uit Zoetermeer met zeven havo 3-klassen deel aan de educatieve workshops bij de eerder genoemde tentoonstelling *Resistance through their Eyes*. Zij gingen in gesprek met een gastspreker (een eerste of tweede generatie ooggetuige van de Tweede Wereldoorlog), en zochten in de tentoonstelling naar vergelijkbare motieven om in verzet te komen in de verschillende landen. Er was een opvallende overeenkomst tussen een Poolse verzetsvrouw en een Nederlandse koerier, die beiden in actie kwamen vanwege hun politieke overtuiging. Anderen werden gemotiveerd door hun geloof, mededogen of vaderlandsliefde.

Voor de tentoonstelling *Verzet tegen Slavernij* was belangstelling vanuit het onderwijs, maar vanwege de korte voorbereidingstijd en capaciteitsgebrek was het niet mogelijk een specifiek educatief aanbod te ontwikkelen en de museumdocenten daarvoor op te leiden. Voor docenten die toch graag wilden komen, werd een hand-out gemaakt, waarmee ze zelf een opdracht voor hun leerlingen konden maken. Op 12 augustus ontving het museum een groep jongeren uit Suriname voor een speciale rondleiding. Ook was er een rondleiding in gebarentaal.

MUSEUMDOCENTEN

Alle schoolgroepen die het museum ontvangt worden begeleid door het team van ongeveer zestig goed geschoolde vrijwillige museumdocenten. De werving en scholing van museumdocenten is een voortdurend aandachtspunt voor het Verzetsmuseum. Vooral in het hoogseizoen, als veel museumdocenten op vakantie zijn,

Van de 20.049 educatieve bezoekers in 2024, bezochten 8700 leerlingen de vaste opstelling over bezet Nederland en 4923 leerlingen Verzetsmuseum Junior. Door de beperkte ruimte in het museum, zijn de groepjes per begeleider klein – zo'n zes tot maximaal acht leerlingen – wat bijdraagt aan de persoonlijke aandacht en de mogelijkheid maatwerk te bieden. Leerlingen van alle schooltypes worden door de programma's aan het denken gezet.

is er tijdelijke onderbezetting en moeten de vaste medewerkers vaak inspringen. Maar dat is uiteraard nuttig en gelukkig lukt het nog altijd goed gekwalificeerde vrijwilligers te vinden.

De museumdocenten werden dit jaar vooral geschoold over de geschiedenis van de koloniën en dekolonisatie. Ze werden ook actief betrokken bij de ontwikkeling van het nieuwe educatieve programma over de voormalige koloniën. Daarnaast vonden er bijeenkomsten plaats om kennis uit te wisselen en gaf oud verzetsman Dick Verkijk een presentatie.

In de eerste maanden na 7 oktober 2023 waren leerlingen in het museum erg bezig met de oorlog in Gaza, en maakten ze soms antisemitische opmerkingen. De museumdocenten kregen ook in 2024 weer een training van Diversion om goed om te gaan met extreme uitspraken. De museumdocenten opperen dan dat het beter is om acties te veroordelen en niet hele bevolkingsgroepen. Dat komt aan. Overigens leek de woede van de leerlingen in 2024 gezakt, en werden de conflicten in de wereld – al zijn die verder geëscaleerd – door hen minder vaak ter sprake gebracht. Docenten refereerden er vaak wel aan en prijzen de educatieve programma's die inzicht geven in het belang van rechtsstaat en democratie.

GEZINSPUBLIEK

Verzetsmuseum Junior bleef ook in 2024 een populaire bestemming voor gezinnen. In de weekenden en schoolvakanties bezochten duizenden kinderen en hun ouders deze kinderafdeling over vier echt bestaande kinderen uit de oorlogsjaren.

In 2023 bezochten 15.763 kinderen het museum in gezinsverband; in 2024 waren dit er 16.113. Op de website museumkids.nl en de reactiewand in Verzetsmuseum Junior lieten kinderen en ouders weer veel reacties achter. Een greep daaruit:

“Op verzoek van mijn jongens (12 & 5 jaar) een tweede keer teruggekomen voor Verzetsmuseum Junior. Beiden ervaren het op een andere manier, maar er volgen mooie gesprekken (...). Bedankt!”

“Ik vond het heel intrinsant het was super leuk maar ook een beetje eng.”

“Zo’n mooi en aangrijpend interactief museum. Bravo!”

“Niet overal is vrede. Er is genoeg haat op de wereld. Maar het maakt niet uit wat je bent. Andere huidskleur, andere landen, homoseksueel, boer. Je bent mooi zoals je bent. Geloof in jezelf!”

“The Junior exhibit was very moving for our kids.”

“We especially liked the childrens section. The stories of 4 very different families. It really made my family reflect.”

“Wat ik geleerd heb is dat je goed moet nadenken voor je iets doet of zegt.”

SAMENWERKING EN SPECIFIEKE GROEPEN

Het Verzetsmuseum bleef actief in verschillende educatieve samenwerkingsverbanden. Het museum was ook in 2024 weer betrokken bij het educatieve overleg van de landelijke Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 en bij Mocca, dat Amsterdamse scholen en culturele instellingen adviseert. Op 7 november gaf Mocca een workshop in het Verzetsmuseum. Sinds 2007 heeft het Verzetsmuseum een educatief programma voor inburgeraars in samenwerking met het Amsterdamse museale samenwerkingsverband

Stad en Taal. In 2024 werd een nieuw programma voor inburgeraars voltooid en getest. Er werden 60 inburgeraars in het museum ontvangen.

ALS HET OORLOG WAS EN MIJN OUDERS KOZEN VOOR DE NSB, DAN ZOU IK HEEL BOOS WORDEN EN WEGLOPEN VAN HUIS

Voor de ontwikkeling van de toegankelijkheid voor leerlingen met beperkingen werkte het museum samen met het Bartiméus College uit Zeist. Voor de toegankelijkheid voor doven en slechthorenden is de Stichting IN Gebaren vaste partner. De programmamaker participeerde op 24 oktober in een bijeenkomst over co-creatie in het Huis van de Dialoog in Amsterdam Noord.

Met de organisatie *In mijn buurt* werd een project opgezet voor maatschappelijke stages waarin jongeren een betekenisvol gesprek voeren met een oudere tijdens een museumbezoek. De werving van deelnemers bleek echter een uitdaging. Daarom veranderde de samenwerking en

nam het Hoofd Educatie en Toegankelijkheid deel aan een denktank over het actief betrekken van jongeren.

Eind 2024 heeft het museum zich aangesloten bij Jinc, een organisatie die kansarme kinderen helpt bij een goede start op de arbeidsmarkt. In december ontving het museum een eerste groep vmbo-leerlingen voor een bliksemstage in het museum. Zij bezochten de technische dienst, kregen een kijkje achter de schermen in het depot, en keken kritisch naar het school-

programma voor de nieuwe vaste opstelling over de voormalige Nederlandse koloniën.

Er was overleg met het Nationaal Holocaust Museum, de Anne Frank Stichting en de gemeente Amsterdam over de uitwerking van een door de gemeenteraad aangenomen motie voor gratis schoolbezoek aan het Holocaust Museum. Uitkomst was dat scholieren uit de derde klassen van het voortgezet onderwijs, na een bezoek aan het Holocaustmuseum, ook gratis het Verzetsmuseum of het Anne Frank Huis mogen bezoeken,

hoewel het museum aangaf dat scholen geen ruimte hebben voor een tweede excursie voor het vak burgerschap of geschiedenis. Dat bleek ook. Het Verzetsmuseum ontving in 2024 één annulering van een groep die een gratis bezoek aan het Holocaust Museum verkoos boven een betaald bezoek aan het Verzetsmuseum, en geen aanmeldingen. Ook landelijk werden er moties ingediend voor gratis museumbezoek ten behoeve van Holocaustonderwijs. Meer hierover is opgenomen in het hoofdstuk over relaties.

Al vermeld is de internationale educatieve samenwerking in het project *Resistance through their Eyes*, met de *Liberation Route Europe* en verzetsmusea uit Polen, Italië en Duitsland. Medewerkers van de educatieve dienst van het museum namen in dit kader ook deel aan een internationale educatieve workshops in Oostenrijk (Mauthausen en Wenen), München en Milaan.

De panelententoonstelling *Resistance through their Eyes* was het resultaat van een internationaal educatief samenwerkingsproject, geïnitieerd door de LRE (Liberation Route Europe). Naast het Verzetsmuseum participeerden het Ferruccio Parri Instituut in Milaan, het Home Army Museum in Krakau en de Weisse Rose Stiftung in München in het project. De tentoonstelling, over verzet van jongeren in Nederland, Polen, Italië en Duitsland, was in februari aanleiding voor en het decor van workshops met havo 3-leerlingen.

6 EVENEMENTEN

Op 26 november werd in de jaarlijkse *Anton de Kom-lezing*, in de geest van Anton de Kom, anti-naziverzet verbonden met verzet tegen racisme. De lezing werd dit jaar gegeven door Linda Nooitmeer, voorzitter van het NiNsee en was getiteld *Het onvertelde verhaal van zwarte vrouwen*. Na afloop ging de nieuwe co-hoofdredacteur van projectpartner *Trouw* Karel Smouter in gesprek met Linda zelf en panelleden Lilian Callender, Ruben Brave en Lisette Tanis. Via een livestream werd er ook vanuit Suriname meegekeken.

In 2024 organiseerde het Verzetsmuseum een breed scala aan lezingen, bijeenkomsten en speciale evenementen. Naast vaste series waren er ook evenementen rondom de wisseltentoonstellingen en éénmalige bijeenkomsten in samenwerking met externe partijen.

VASTE SERIES LEZINGEN EN GESPREKSBIJEENKOMSTEN

Promovendi op het podium

Vanaf 2006 organiseert het Verzetsmuseum met het NIOD series bijeenkomsten over nieuw historisch onderzoek. Na een onderbreking in de coronatijd, werd deze serie in 2024 in aangepaste vorm weer opgevat onder de titel *Promovendi op het podium*. De serie brengt promovendi, onderzoekers en het publiek samen om nieuwe historische inzichten te delen. Na een voordracht van de vaak jonge promovendus, reageerden ervaren onderzoekers als coreferent. Daarna modereerden NIOD-directeur Martijn Eickhoff of NIOD-adjunct-directeur Hinke Piersma een discussie met de sprekers en het publiek.

- 15 februari: Anne van Mourik over antisemitisme in het Duitse onderwijs, met coreferenten Anne-Lise Bobeldijk en Rick Tazelaar
- 21 maart: Jeroen Kemperman over de houding van Amsterdamse ambtenaren, met coreferenten Meta Huijsmans en Jouke Turpijn
- 18 april: Afke Berger over de idealen van intellectuele Nederlandse nationaalsocialisten, met coreferenten Ismee Tames en Remco Ensel
- 16 mei: Floris Kunert over de restitutie van roofofstelen, met coreferenten Klaas Stutje en Arno Witte.

De bijeenkomsten werden met ruim 60 bezoekers per keer redelijk goed bezocht. De serie bood een waardevol podium voor jonge onderzoekers en de discussie na afloop bracht hen vaak op nieuwe onderzoeksvragen of inzichten.

Sobibor: verzet en hoop

Dit jaar werd de naam van de jaarlijkse Sobibor-bijeenkomst die het Verzetsmuseum organiseert met de Stichting Sobibor, veranderd in *Sobibor: verzet en hoop* om een breder publiek aan te spreken. De serie staat in het teken van de geslaagde opstand in oktober 1943 in vernietigingskamp Sobibor waar ruim 34.000 Nederlandse Joden zijn vermoord. Op 27 oktober deelden jonge schrijvers Erik Schumacher en Rosanne Kropman hun

inzichten over Sobibor. De bijeenkomst, met de prikkelende titel *Parfum, tandpasta en een kapitein. Menselijke waardigheid in kamp Sobibor*, werd zeer goed ontvangen en trok een volle zaal.

Anton de Kom-lezing

Op 26 november vond de *Anton de Kom-lezing* plaats, die het museum jaarlijks organiseert met dagblad *Trouw* en de Anne Frank Stichting als stille partner, om in de geest van Anton de Kom anti-naziverzet te verbinden met verzet tegen racisme. In juli werd afgesproken dat één van de twee nieuwe hoofdredacteurs van *Trouw*, Karel Smouter, de rol van moderator over zal nemen van zijn voorganger Cees van der Laan.

In 2024 organiseerde het Verzetsmuseum weer met het NIOD bijeenkomsten over nieuw historisch onderzoek onder de titel *Promovendi op het podium*. De serie brengt promovendi, onderzoekers en het publiek samen om nieuwe historische inzichten te delen. Na een voordracht van de vaak jonge promovendus, reageerden ervaren onderzoekers als coreferent. Daarna modereerden NIOD-directeur Martijn Eickhoff of NIOD-adjunct-directeur Hinke Piersma een discussie met de sprekers en het publiek.

Op 28 maart vond onder grote belangstelling de feestelijke opening plaats van de tentoonstelling *Verzet tegen Slavernij*, met kwartiermaker voor het nieuwe Slavernijmuseum Peggy Brandon als moderator. Op de foto linksboven staat zij links naast staatssecretaris Fleur Gräper, de Amsterdamse wethouder Touria Meliani en Verzetsmuseum-directeur Liesbeth van der Horst, die alle drie toespraken gaven. Geheel rechts Peggy's mede-kwartiermaker John Leerdam.

De lezing werd dit jaar gegeven door Linda Nooitmeer, voorzitter van het NiNsee en was getiteld *Het onvertelde verhaal van zwarte vrouwen*. De lezing werd gevolgd door een nagesprek onder leiding van Karel Smouter, met panelleden Ruben Brave, Lilian Callender, Lisette Tanis en Linda zelf. De 170 tickets voor de lezing waren ruim van te voren uitverkocht. Via een livestream werd de lezing uitgezonden voor belangstellenden in Suriname en de Nederlands-Caribische eilanden. De livestream kreeg 565 views, waarvan 56 in Suriname. Aan het eind van het jaar werd de Stichting Anton de Kom een nieuwe samenwerkingspartner voor de lezing.

VERZETSTRAM

De Verzetstram langs Amsterdamse locaties die herinneren aan bezetting en verzet, was in 2022 een grote hit, maar kon door interne aangelegenheden bij de Electriscche Museumtram Amsterdam (EMA) in 2023 niet rijden. In 2024 reed de Verzetstram weer op vijf zondagen met drie ritten per dag. Eén van die ritten had een tweede tramstel met een Engelstalige gids. Alle ritten waren uitverkocht. Vanwege werkzaamheden en de vele demonstraties moesten er nieuwe, alternatieve routes worden toegevoegd. Op 18 augustus was er een speciale wagon gereserveerd voor medewerkers en vrijwilligers van het museum. De ritten werden door bezoekers en museumdocenten weer als zeer positief ervaren.

RONDOM DE WISSELTENTOONSTELLINGEN

Verzet tegen Slavernij

- 28 maart: feestelijke opening met kwartier-

maker voor het nieuwe Slavernijmuseum Peggy Brandon als moderator, drie korte optredens van zangers uit de musical Boni en korte toespraken door de directeur van het Verzetsmuseum, staatssecretaris Fleur Gräper en wethouder Touria Meliani. Het was een zeer geanimeerde bijeenkomst met gevarieerd publiek en 205 aanwezigen.

- 5 mei Vrijheidsmaaltijd met Maartje Duin en Peggy Bouva over hun prijswinnende podcast *De plantage van onze voorouders*.
- Op 3 en 5 juli Ket Koti-workshops voor gemeentebesturen, waarbij ook de tentoonstelling werd bekeken.
- 17 augustus: finissage op de herdenkingsdag van de Tula-opstand op Curaçao en de onafhankelijkheid van Indonesië. Esté Makampo verzorgde een rituele openingsceremonie, Ulysa Burke trad op als host. Sprekers waren de Verzetsmuseum-directeur, kwartiermaker Peggy Brandon (over de opstanden van Tula en Sablika), hoogleraar aan de Radboud Universiteit Matthias van Rossum (over slavernij in Azië). Er waren *Spoken Word*-performances van Djé-riomo en Arnold Palil, en panelgesprekken met alle sprekers en de Indonesische journalist Joss Wisino en kunstenaar Juul Sadée. Er waren ruim 60 gasten.

Zorg voor het verzet. De roerige geschiedenis van Stichting 1940-1945

- 13 oktober: voorbezigting voor de achterban van de Stichting 1940-1945, met een vertoning van de belangrijkste film uit de tentoonstelling en een interview met onderzoeker Jos Sinnema voor 45 aanwezigen.

- 17 oktober: officiële opening met Wilfred Scholten als dagvoorzitter. Met een heel mooi *Spoken-Word*-optreden door Derek Otte en twee interviews: één met onderzoeker Jos Sinnema en conservator Karlien Metz, en één met cliënt Daan Ingelse en vrijwilliger Josephine Korsten-Beelen van de Stichting. Als openingsmoment kreeg de directeur van het Verzetsmuseum de erepenning van de Stichting 1940-1945 overhandigd. Er waren ca. 200 aanwezigen.
- 30 november stond de jaarlijkse Vriendenontvangst deels in het teken van de tentoonstelling *Zorg voor het verzet*. Er waren ruim 70 Vrienden.

Nieuwe vaste opstelling: De voormalige koloniën

- 2 oktober: opening door burgemeester Femke Halsema die in haar toespraak de link legde naar het verzet in Amsterdam van de Indonesische studente Evy Poetiray. Er waren optredens van *Spoken Word*-artist Jasper Albinus en de Caribische GDFL Brassband. Het was een drukke en zeer feestelijke bijeenkomst met circa 300 aanwezigen.
- 8 december: Boy Ecury-monoloog uitgevoerd door Osvaldo Correa en Pierre Sully Jourdain in zowel het Papiamentu als het Nederlands.
- 21 november: symposium *NIKS!, sudah, laat maar*, over verzet in Nederlands-Indië tijdens de Tweede Wereldoorlog, georganiseerd in samenwerking met de Stichting Gastdocenten WOII Zuidoost-Azië en de projectgroep Verzet in Nederlands-Indië. Met sprekers Bert Immerzeel, Robbert van Leeuwen en Elise Lengkeek en muzikant Erwin van Ligten.

Burgemeester Femke Halsema nam na de opening van de nieuwe afdeling over de voormalige koloniën, de tijd om deze te bekijken samen met projectcoördinator en conservator Karlien Metz en drie vrouwen, van wie het verhaal wordt verteld in de opstelling: Lisa Tan – haar Chinese vader werd na Japanse capitulatie in Indonesië gedood –, Anne Ruth Wertheim, die in 1944 van een gewoon Japans interneringskamp naar een kamp voor Joden ging, en de Molukse Non Aponno.

- 2 mei: Azië x Nederland, georganiseerd door het PAN Asian Collective, met verhalen over WOII en mensen met Aziatische roots in Nederland. Met sprekers Kioe Bing Yap, Kitlyn Tjin A Djie en Maarten Fornerod. Ondanks noodweer kwamen er 75 bezoekers.

BOEKPRESENTATIES, FILMVERTONINGEN, E.D.

Het Verzetsmuseum faciliteerde en organiseerde weer meerdere boekpresentaties en filmvertoningen:

- 24 februari: presentatie van het boek *Schoonvader van Poetins geheim agent* door voormalige provo Roel van Duijn.
- 14 maart: vertoning van de documentaire *Deadly Deception at Sobibor* in bijzijn van de maker Gary Hochman. De vertoning maakte deel uit van een internationaal NIOD-congres *Excavating Sobibor*. Hochman legde in de film vast hoe vanaf 2008 tot 2020 talloze archeologische ontdekkingen inzicht gaven in de gebeurtenissen in het kamp dat na de opstand in 1943 met de grond gelijk werd gemaakt om alle sporen te vernietigen.
- 25 april: presentatie voor de *Oxford and Cambridge Society of the Netherlands* van het boek *Under Nazi Noses*, een door John Tepper Marlin vertaalde en bewerkte versie van het boek van Erik Schaap over de bankier van het verzet *Walraven van Hall*. Naast Erik Schaap en John Tepper Marlin, was Friso Hoeneveld, verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, spreker.
- 15 november: presentatie van het boek *Het verzet van mijn vader* van Frank Maas over zijn nog bij de oprichting van het Verzetsmuseum betrokken vader, de verzetsman Gerard Maas. Sprekers waren oud-NIOD-directeur Hans Blom en schrijfster Elsbeth Etty. De Verzetsmuseumdirecteur trad op als moderator.

OVERIGE EENMALIGE BIJEENKOMSTEN

- 5 maart: persconferentie van *Comité Régional de Tourisme de Normandie*. De Verzetsmuseumdirecteur gaf daarbij een presentatie over het vernieuwde Verzetsmuseum.
- 9 maart: bijeenkomst van kinderen van medewerkers van de illegale krant *Het Parool*.

ZORGEN VOOR

Wij zorgen voor jou en de jouwen. Dat is een interessante zin. Door de woorden 'wij' en 'zorgen', zitten er geen 'jou' of 'de jouwen' meer in. De zin voelt als één wij, één ons, één groot geheel. Een familie zonder bloedband, waarvan een ieder onderdeel. Verschillend maar verbonden, principieel tot en met. Verdeeld in beweegredenen maar verenigd in verzet. Wij. U.

U spreekt niet van leeuwenmoed, u wil niets weten van heldendaden. Toch was u standvastig, onverzettelijk en vastberaden. In een land, in een tijd, waarin dat verre van vanzelfsprekend was. Waar de meute met de massa meeging, gaf u tegengas. Waar een samenleving voortbewoog, minder bezig met elkaar... Vergat u niet wie dapper was; u blééf omkijken naar.

Vragen om. Letten op. Zorgen voor.

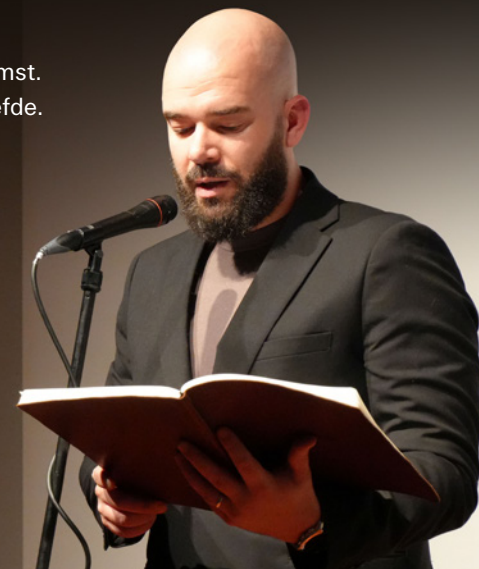
Jou en de jouwen; ons en de onzen. Voor wiens hart uit het niets in paniek begon te bonzen. Voor wiens hoofd bleef suizen, voor wie de beelden niet opzij. Voor wie herbeleefde, droomde; voor wie de oorlog nooit voorbij. Voor wie geestelijk gebroken; lichamelijk getekend. Voor wie er net als u begreep wat 'verzet' eigenlijk betekent. Voor wie doorgaans onbegrepen, voor wie praten vaak te zwaar. Voor wie amper iets kon delen. Voor wie steun zocht, bij elkaar.

Dat vraagt om tijd en energie, aandacht en interesse. Daar moeten mensen écht een heel groot, open hart voor hebben. Dat is blijven vechten voor, vanwege blijven denken aan, mensen die met gevaar voor eigen leven rechtep zijn blijven staan. Zorgen dat mensen zich gewaardeerd weten, gezien blijven en gehoord. Verzet is niet vechten tégen. Verzet is strijden vóór.

Medemenselijkheid, rechtvaardigheid; ere wie ere toekomt. Een toevluchtsoord, een schuilplaats voor wie stond voor onze toekomst. U werd een netwerk, u werd een vangnet, u besloot steun in de rug te bieden. U beweegt uit solidariteit, empathie, compassie; liefde.

U besluit niet slechts om te kijken; u weet te blijven zien. U staat op voor wat belangrijk is; u blijft staan bovendien. U houdt het niet bij woorden; u laat in daad niemand alleen. Zo zorgt u voor ons en de onzen om ons heen. In een land, in een tijd, waarin we ongelijk verkeren. Kunnen ik en velen met mij héél veel van u leren. Niet zwijgen bij onrecht. Voor principes staan. Er daadwerkelijk wezen voor anderen; voor méér dan jezelf gaan. Alles geven voor gerechtigheid; het lef om mens te wezen. Óók als het meer kost dan oplevert; óók met gevaar voor eigen leven.

Juist als men muren, in plaats van bruggen. Juist waar menig kloof. Juist als er steeds minder rechte ruggen, verschillen uitvergroot. In een heden waarin men nog steeds niet van het verleden leert. In een wereld waarin bizar normaal is, waar men verzet niet meer waardeert. Juist waar zóveel behoefte lijkt aan een onvoorwaardelijk samen. Tot een ontwaken ons in staat stelt, ons voorbij niet te herhalen. Opstaan en omkijken, vraagt om durf én vertrouwen. Om zorgen, als één wij. Voor elke jou en alle jouwen.

Spoken-Word-artist Derek Otte droeg een prachtig gedicht voor bij de opening van de tentoonstelling *Zorg voor het verzet*, dat hij speciaal voor de gelegenheid schreef.

De podwalks, die het Verzetsmuseum in 2021 en 2022 maakte met oud-burgemeester Job Cohen als verteller, werden in 2024 onder de aandacht gebracht via een nieuw promotiescherm in de entreehal. De podwalk over de Rivierenbuurt werd in 2024 bijna 3.500 keer beluisterd en die over de Plantagebuurt 8.000 keer.

- 27 maart: herdenking van de aanslag op het bevolkingsregister, die op 27 maart 1943 werd gepleegd tegenover het huidige Verzetsmuseum. Met dit jaar een toespraak van de biograaf van de leider van de aanslag Willem Arondéus, Marco Entrop. Zoals gebruikelijk werd er nagepraat met koffie in het museum met 38 aanwezigen, onder wie veel nabestaanden.
- 11 juli: discussie- en herdenkingsbijeenkomst voor ca. 20 studenten van de Universiteit van Aken met Holocaust-overlevende Mia Corbey-van Praag.
- 27 oktober: internationale bijeenkomst ter gelegenheid van de 100e geboortedag van verzetsvrouw Mirjam Ohringer, die vanaf de oprichting zeer betrokken was bij het Verzetsmuseum. De bijeenkomst was georganiseerd door de *Wuppertaler Widerstandsgruppe*.

COLLECTIEVE EVENEMENTEN

- 4 mei Dodenherdenking: dit jaar een bescheiden avondopenstelling met 35 bezoekers die in het museum de herdenking via een projectie rechtstreeks bekeken en napraatten met koffie.
- 5 mei Vrijheidsmaaltijd: een zeer geslaagde en al vroeg uitverkochte bijeenkomst met Maartje Duin en Peggy Bouva over hun populaire en prijswinnende podcast *De plantage van onze voorouders*.
- 1 juli Ketikoti: voor het eerst organiseerde het Verzetsmuseum een soortgelijke herdenkingsbijeenkomst als op 4 mei. Op 3 en 5 juli volgden Ketikoti-workshops voor gemeentebambtenaren, georganiseerd met de Gemeente Amsterdam.

- 29 september: avondopenstelling voor nieuwe studenten tijdens de Intreeweek van de Universiteit van Amsterdam, met een creatieve workshop, een framingquiz en 570 bezoekers.
- 2 november: Museumnacht met dit jaar het thema Postkoloniale Identiteit. Het programma omvatte workshops (silhouet-portretten en *Spoken Word*-gedichten maken), speedtours, live muziek van Carina Fernandes & The Jetsetters en een avondmarkt met hapjes uit Indonesië, Suriname en de Caribische eilanden. De avond trok 2.918 bezoekers.

PODCASTS

De podwalks door de Rivierenbuurt en Plantagebuurt, die het Verzetsmuseum in 2021 en 2022 maakte met oud-burgemeester Job Cohen als verteller, werden ook in 2024 weer veel beluisterd. De podwalks werden onder de aandacht gebracht via een nieuw promotiescherm in de entreehal. De podwalk over de Rivierenbuurt werd 3.469 keer beluisterd. De podwalk door de Plantagebuurt 7.989 keer, waarvan 5.189 keer in het Nederlands, 1.653 keer in het Engels en 1.147 keer in het Duits.

Het museum participeerde in 2024 ook weer in podcasts van anderen. De directeur werd geïnterviewd voor een podcast van de Britse ambassadeur Joanna Roper, voor een podcastserie van Julia van der Krieken en Casper Stalenhoef over Joods Amsterdam en voor een podcast over de politie in oorlogstijd door studenten journalistiek van Hogeschool Windesheim. De collectiebeheerder werd geïnterviewd door Jordy Hubers voor een podcast over een NSB-oorlogsspel.

Op 2 november beleefden bijna 3000 jonge bezoekers een zinderende Museumnacht in het Verzetsmuseum. Thema dit jaar was: Postkoloniale Identiteit. Er waren workshops, speedtours, een avondmarkt met hapjes uit Indonesië, Suriname en de Caribische eilanden en live optredens van Carina Fernandes & The Jetsetters.

7 PUBLIEK, MARKETING EN PR

Verzet Solidariteit en ongemak bij nieuwe expositie over Stichting 1940-1945: 'Voelt nog steeds dubbel'

RECORDBEZOEK VOOR VERZETSMUSEUM IN 2024

**Tentoonstelling antikoloniaal verzet
werpt nieuw licht op de geschiedenis**

Plus Achtergrond Expositie laat zien hoe groot de klap voor het verzet was ná de oorlog: 'Velen zijn lichamelijk en geestelijk gesloopt'

Negen projecten gehonoreerd vanuit
Programma Indisch Erfgoed Digitaal

12 JUNI 2024

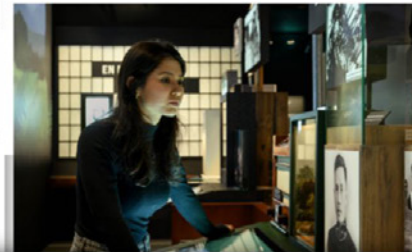
Verzetsmuseum Amsterdam compleet

Onder de titel 'Op zoek naar de geschiedenis van het verzet' heeft het museum zelf een 'complex' te zijn. Dit werd eind juli door het museum bekendgemaakt. Vandaag (5 oktober) vindt de opening plaats van de nieuwe permanente tentoonstelling. Het is het laatste stuk van de grote renovatie die in december 2023 is ingezet met de opening van de permanente tentoonstelling over Nederland in de Tweede Wereldoorlog.

NEUWS Verzetsmuseum maakt expositie over Volkskrant- project Gestolen herinneringen

Het verzetsmuseum in Amsterdam heeft een expositie ingericht over het *Volkskrant*-project Gestolen herinneringen. Het museum wil daarmee de aandacht vestigen op teruggevonden bezittingen van nazi-gevangenen en roept bezoekers op te helpen zoeken naar hun familie.

VERZETSMUSEUM AMSTERDAM: DE VOORMALIGE NEDERLANDSE KOLONIËN

7 musea voor mensen die doof of slechthorend zijn

Bijgewerkt 8 oktober 2024 om 14:38 - Geschreven door Jil Robbers

Nieuws Linda Nooitmeer in Anton de Kom-lezing: 'De mythe van de 'sterke zwarte vrouw' heeft schadelijke gevolgen'

Het Verzetsmuseum kreeg in 2024 weer veel publiciteit. De onbetaalde publiciteit in kranten, tijdschriften en online media was volgens de Media Info Group goed voor een bereik van 364 miljoen mensen en had een mediawaarde van € 2.824.612.

FYSIEKE BEZOEKERS

In het najaar leek het Verzetsmuseum de 120.000 bezoekers te gaan passeren. Dat lukte nèt niet doordat de bezoekersaantallen in november en december lager waren dan het voorgaande jaar door verminderd toerisme uit met name Amerika door de internationale media-ophef over rellen in de stad na een wedstrijd van een Israëlische voetbalclub. Maar met 119.382 bezoekers, ten opzichte van 113.730 vorig jaar, werd toch weer een mooi record bereikt.

Via een kassaknop wordt de herkomst van de individuele bezoekers nauwkeurig geregistreerd, zodat trends duidelijk worden. Na de heropening van het museum in december 2022 (na een sluiting wegens verbouwing en herinrichting), groeide het aantal Nederlandse individuele bezoekers aan het museum in 2023 tot 40% van het totaal. In 2024 daalde dit percentage weer tot 28%. Hiervan kwam 15% uit Amsterdam en 13% uit de rest van Nederland. De bezoekers aan de evenementen en educatieve programma's komen vrijwel allemaal uit Nederland. Van het totale aantal bezoekers komt daarmee 41% uit Nederland.

Van de individuele bezoekers kwam dus 72% uit het buitenland, waarvan 52% uit de Engelstalige landen (Groot-Brittannië, Ierland, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland en de Verenigde Staten), 16% uit de rest van Europa en 4% uit de rest van de wereld. Zo kwamen er 691 bezoekers uit Brazilië, 420 uit Mexico en 181 uit Japan.

De verdeling naar leeftijd wordt gemonitord door een publieksenquête in combinatie met de kassa-

gegevens. De verdeling is niet drastisch veranderd ten opzichte van de voorgaande jaren. 16% van de bezoekers viel in de leeftijdsgroep tot en met 18 jaar, 11% in de leeftijdsgroep van 16 t/m 25 jaar, 21% in die van 26 t/m 35 jaar, ook 21% in die van 36 t/m 50 jaar, 16% in die van 51 t/m 64 jaar en 15% was 65 jaar of ouder. Met 48% van de bezoekers jonger dan 36 jaar, heeft het Verzetsmuseum ten opzichte van de meeste musea een erg jong publiek.

**ONE OF THE
BEST MUSEUMS
THAT WE VISITED
IN AMSTERDAM.
WELL THOUGHT
OUT, HISTORICAL,
INFORMATIVE,
JUST AMAZING.**

DIGITALE BEZOEKERS

Vooral tijdens de coronacrisis organiseerde het museum livestreams en digitale museale producties. In 2024 had het museum maar één gelivestreamde bijeenkomst. Van de in de coronatijd ontwikkelde digitale tentoonstellingen,

blijft de virtuele versie van Verzetsmuseum Junior veelgebruikt. Het aantal views nam zelfs toe van 1.179 in 2023 tot 1.559 in 2024. Deze mooie virtuele tentoonstelling wordt vaak met hele families en zelfs schoolklassen bekeken, waardoor het aantal gebruikers veel hoger ligt dan de cijfers doen vermoeden. De belangstelling voor de podwalk door de Rivierenbuurt is wat afgenomen, maar die door de directe omgeving van het museum is ook nog onverminderd populair. De belangstelling voor twee wat vorm betreft verouderde buurtwandelingen in tekst, die kunnen worden gedownload via IZI.travel, nam naar verwachting verder af. Het bezoek aan de digitale exposities op de website – webdossiers genoemd – kan niet meer apart worden geteld, en is daarom niet opgenomen onder de digitale bezoekers.

WEBSITE

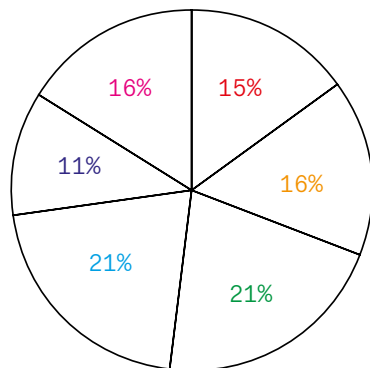
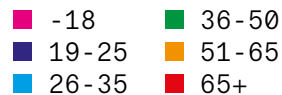
In 2024 bleef de website een belangrijk kanaal voor informatievoorziening en ticketverkoop. De in 2022 vernieuwde site werd verder geoptimaliseerd, onder andere door verbeteringen in navigatie en toegankelijkheid. De website was beschikbaar in het Nederlands en Engels, met landingspagina's in andere talen die bezoekers doorverwezen naar de Engelstalige versie.

Om de vindbaarheid en actualiteit van de website te vergroten, werden belangrijke persmomenten en mediaberichten sneller geïntegreerd in de website en werd een evenementenkalender toegevoegd. Het nieuwe onderhoudsbedrijf Omines voerde ook onderhoud uit aan het framework en aanpassingen aan de cookiewall. Er werden in 2024 twee nieuwe inhoudelijke webdossiers

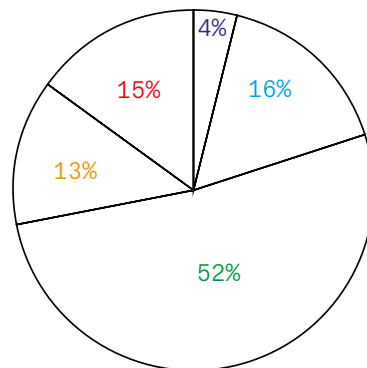
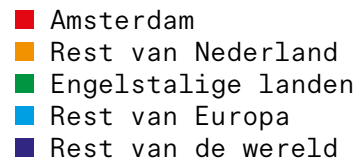
FYSIEKE BEZOEKERSAANTALLEN 2024

Individuele bezoekers volwassenen	76.642
Individuele bezoekers kinderen/jongeren t/m 18 jaar	16.113
Groepsbezoek volwassenen en bezoekers evenementen	6.518
Groepsbezoek basisonderwijs	8.158
Groepsbezoek voortgezet onderwijs	6.388
Groepsbezoek MBO/HBO/WO	1.033
Groepsbezoek buitenland/inburgeraars	3.230
Educatieve activiteiten op externe locaties	1.300
Totaal	119.382

LEEFTIJDEN INDIVIDUELE BEZOEKERS 2024

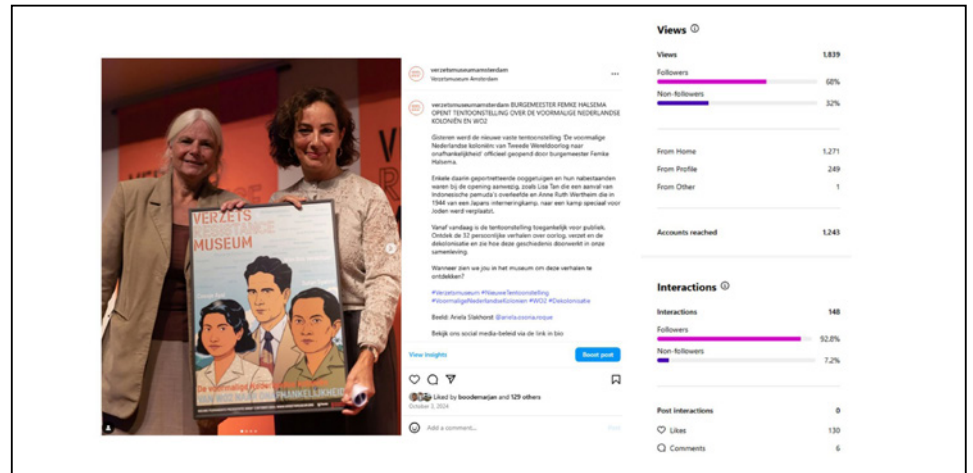

HERKOMST INDIVIDUELE BEZOEKERS 2024

DIGITALE BEZOEKERSAANTALLEN 2024

livestream <i>Anton de Kom-lezing</i>	565
virtuele tentoonstelling <i>Wees Moedig!</i>	31
Verzetsmuseum Junior virtueel	1.559
podwalk Rivierenbuurt Nederlands	3.469
podwalk Plantagebuurt Nederlands/Engels/Duits	7.989
IZI.travel-wandelingen	393
Totaal	14.007

In 2024 kon het Verzetsmuseum een nieuwe functie creëren om de sociale media professioneler vorm te geven en een jonger publiek te bereiken. Instagram zal het belangrijkste medium worden, maar Facebook had in 2024 nog het hoogste bereik met 1,1 miljoen weergaven en 6.700 volgers. Het bereik van Instagram groeide fors naar 99.700 weergaven en 3.324 volgers. Best bekeken op Instagram was de story van burgemeester Femke Halsema die de nieuwe afdeling over de koloniën opende.

toegevoegd over de clandestiene foto's van Karel Bönnekamp en over voetbal tijdens de Tweede Wereldoorlog. De website had eind 2024 49 van deze digitale tentoonstellingen.

De online aandacht voor de tentoonstelling *Verzet tegen Slavernij*, de nieuwe presentatie over de voormalige koloniën en de tentoonstelling *Zorg voor het verzet* leidde tot verhoogd verkeer naar de website. Sinds de coronaperiode blijft de website ook een belangrijke rol spelen voor de ticketverkoop: 16% van de individuele bezoekers kocht hun kaartjes vooraf online. Evenemententickets werden vrijwel uitsluitend online verkocht. De website kreeg in 2024 een totaal van 292.659 bezoekers, een stijging ten opzichte van de 215.482 in 2023. Het aantal geraadpleegde pagina's groeide van 812.459 naar 1.036.641.

Het museum had jaren achtereen relatief veel jonge bezoekers – bijna 55% was jonger dan 45 jaar – en wat meer vrouwelijke dan mannelijke bezoekers. Door de nieuwe privacyregels van google, zijn deze gegevens niet meer vanzelf beschikbaar.

Het museum heeft nog één succesvol interactief onderdeel op de website: het digitale monument voor Nederlandse politieke gevangenen in kamp Dachau. Er zijn in 2024 101 aanvullingen verwerkt afkomstig van nazaten en onderzoekers. Naast de website www.verzetsmuseum.org beheert het museum ook de aparte site www.walravenvanhall.nl, gewijd aan de 'bankier van het verzet'. Deze is vanwege technische problemen in 2024 niet actief geweest.

EEN PLAATS DIE EEN HEEL DUIDELIJK OVERZICHT GEEFT VAN DE SCHOKKENDE, HISTORIE IN DE JAREN 1940-1945

SOCIALE MEDIA

Op sociale media werd in 2024 een vernieuwde contentstrategie uitgerold, die in 2023 werd ontwikkeld in samenwerking met *Unseen*. Een medewerkster in een werkervaringsplaats ging hier aan werken en kon in oktober in een vaste functie worden genomen. Het museum concentreert zich vooral op Instagram voor bereik van 20 tot 35-jarigen. De berichten gemaakt voor Instagram worden soms in aangepaste vorm doorgeplaatst op Facebook, waarop vooral 45-plussers actief zijn. Doel is niet primair het aantrekken van bezoekers, maar vooral het overbrengen van de boodschap van het museum.

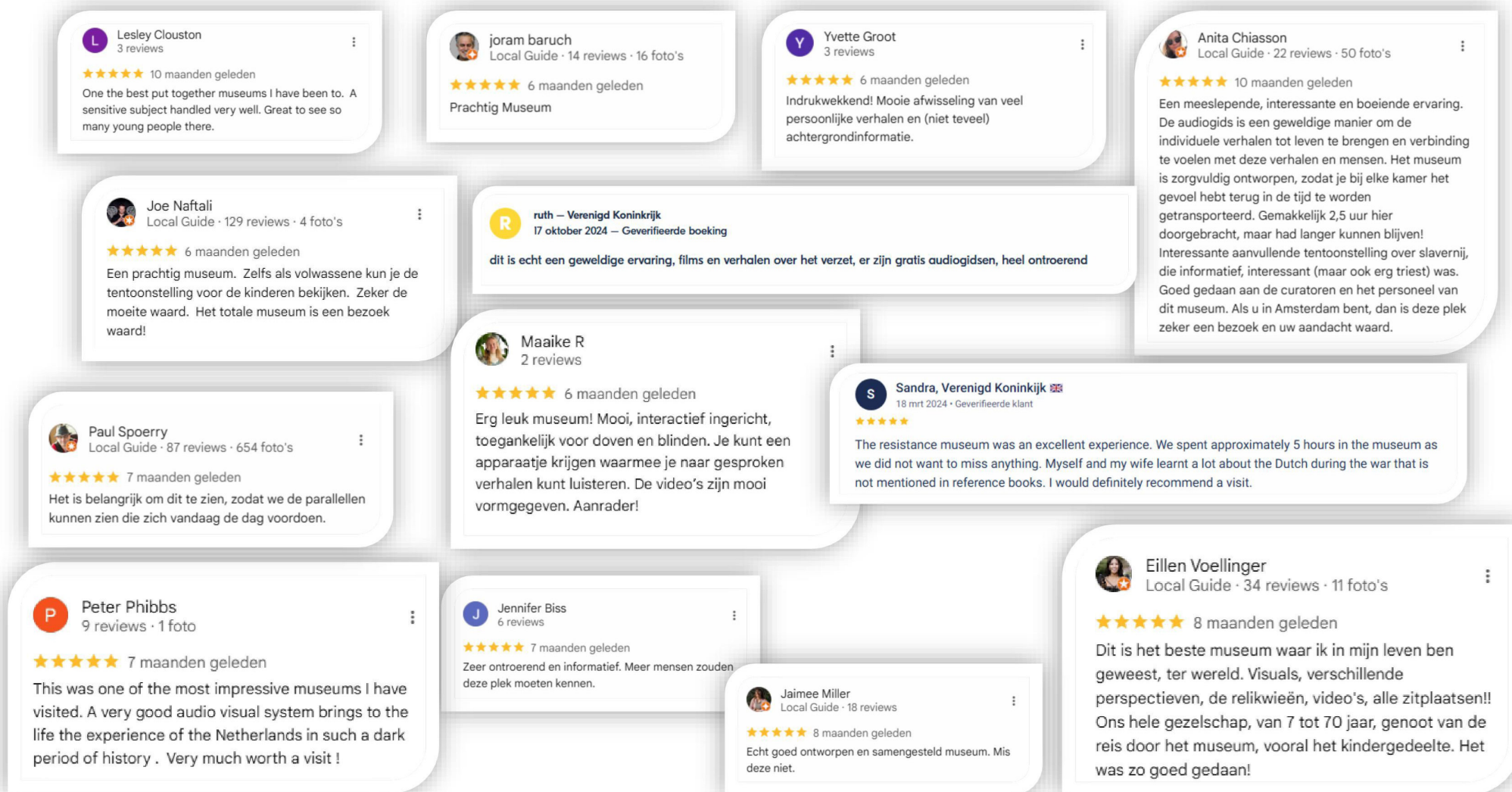
Het aantal berichten en interactieve content werd vergroot, wat resulteerde in een groter bereik en meer engagement. Een grote betaalde online campagne voor de nieuwe afdeling over de voormalige koloniën, uitgevoerd door CultuurEnzovoort in de laatste twee maanden van het jaar, gaf een

grote boost aan het bereik. Facebook had in 2024 nog verreweg het hoogste bereik van 638.000, met 1,1 miljoen weergaven en 6.700 volgers. Van deze Facebookvolgers was 69% 45 jaar of ouder. Het bereik van Instagram groeide fors naar 40.700, met 99.700 weergaven en 3.324 volgers. 51% van hen is jonger dan 35 jaar. Net als bij de websitebezoekers scoort het Verzetmuseum op de sociale media vooral goed bij vrouwen: 62% van de Facebookvolgers en 65% van de Instagramvolgers is vrouw.

De best bekeken post op Facebook was het overlijdensbericht van Henk Wieringa – hoofdpersoon van Verzetmuseum Junior – met 3.100 views. Ook de berichten over de Verzetstram deden het goed op Facebook. Best bekeken op Instagram was de story van burgemeester Femke Halsema die de nieuwe afdeling over de koloniën opende, met een bereik van 6.100 mensen. Met het bericht over het campagnebeeld van die afdeling bereikte het museum 2.900 mensen. Ook alle berichten over de Museumnacht scoorden goed op Instagram.

LinkedIn wordt door het Verzetmuseum nog vrijwel uitsluitend gebruikt voor plaatsing van vacatures. Het museum ontving er 7.542 impressies en 107 reacties. Op YouTube staan vrij willekeurig allerlei filmpjes van het Verzetmuseum. Het YouTube-kanaal kreeg 15.527 views, en het aantal abonnees groeide met 54 tot 658 aan het eind van jaar. In 2025 wil het museum ook deze kanalen gericht inzetten.

Van oudsher krijgt het Verzetmuseum lovende recensies op TripAdvisor, Google Maps en

Van oudsher krijgt het Verzetmuseum lovende recensies op TripAdvisor, Google Maps en de websites van ticket-resellers. Met een 4.6 of hoger scoort het Verzetmuseum relatief hoog op alle platforms. Op TripAdvisor stond het museum in 2024 op nummer 1 als meest gewaardeerde kindermuseum van Nederland en na het Anne Frankhuis op nummer 2 op de lijst van meest gewaardeerde historische musea.

de websites van de ticket resellers Tiqets en Getyourguide. In 2024 kreeg het museum op deze platforms honderden recensies. Het overgrote deel van hen gaf het museum de maximale 5 sterren. Het Verzetsmuseum stond in 2024 op TripAdvisor op nummer 1 als meest gewaardeerde kindermuseum van Nederland en na het Anne Frankhuis op nummer 2 op de lijst van meest gewaardeerde historische musea. Met een 4.6 of hoger scoort het Verzetsmuseum relatief hoog op alle platforms.

Bezoekers schreven onder meer:

"One of the best museums that we visited in Amsterdam. well thought out. historical. informative. just amazing."

"Oprecht 5 sterren. Mijn zoon van 12 was helemaal in de ban van het junior museum: het decor, de verhalen en het besef dat het om echte mensen ging, die als kind een oorlog beleefden die niet de hunne was. We zijn veel langer gebleven dan gepland, en dat is volledig de verdienste van de samenstellers van dit boeiende museum."

"The most amazing, immersive history lesson you will ever have. Blind/deaf/disabled access through the whole of the experience, no need to worry if you fall in that category! Also I found this a lot better for myself being someone with autism and adhd because they have audio to listen to everything! 1000/10 recommend."

"Een plaats die een heel duidelijk overzicht geeft van de schokkende, historie in de jaren 1940-1945. Perfect uitgewerkt en een absolute aanrader voor met name de jeugd. De verhalen achter de daden vormen de hoofdmoot van dit unieke museum. Zeer belangrijk zodat er nooit vergeten mag

Veel bezoekers gebruiken een audiotour om het Verzetsmuseum te verkennen. De audiotours werden in 2024 opnieuw aangeboden in zeven talen. Er zijn aparte tours voor blinden en slechtzienden.

worden wat de duizenden mensen in het geheim hebben gedaan. Met groot gevaar voor eigen leven. De herinneringen aan deze tijd komen hier opnieuw tot leven. (...) Deskundig en uiterst vriendelijke medewerkers. Zeer aan te bevelen. Er gaat een wereld voor u open."

"My Oma, Opa, and father were taken as prisoner of war in the Dutch East Indies by the Japanese so I was appreciative of that portion of the museum. The whole experience was very informative and emotional. Thank you for a job well done!"

"Das Erlebnis dort war ein voller Erfolg. Das Personal hat uns sehr freundlich empfangen und alle Fragen beantwortet. Die Besichtigung fand mit einem Audio-Guide statt. Die Eindrücke im

Museum waren faszinierend. Wir haben uns super lange dort aufgehalten, da uns der Aufenthalt gefesselt hat. Das Museum ist sehr modern und ansprechend inszeniert. Wir sind wirklich begeistert und würden dieses Museum allen Interessierten empfehlen."

AUDIO-, GEBARENTAAL- EN SMARTPHONETOURS

De audiotours bleven een belangrijk instrument voor bezoekers om de vaste opstellingen van het Verzetsmuseum te verkennen. De audiotours werden in 2024 opnieuw aangeboden in zeven talen. De bezoekers konden ze via podcatchers van GuidelD of hun eigen smartphone volgen.

Na de opening van de nieuwe vaste opstelling over de voormalige koloniën werd een grote marketingcampagne gestart met radiospots en posters met portretten van Molukse guerrillastrijder Coosje Ayal, Indonesische nationalist Sutan Syahrir en Surinaamse antikoloniale activist Wim Bos Verschuur. Ze trokken veel aandacht. De wisseltentoonstellingen over Slavernij en de Stichting 1940-1945 hadden bescheiden postercampagnes.

De toegankelijkheid voor bezoekers met een beperking werd verder verbeterd, onder andere door de promotie van de videotour in Nederlandse Gebarentaal en de audiotour voor blinden en slechtzienden. Dit resulteerde in een lichte toename van het gebruik van deze speciale tours. Ook het gebruik van de standaard-tours in de vaste opstelling steeg met de toename van het aantal bezoekers, van 80.494 keer in 2023 tot 85.431 keer in 2024. De tour in het Nederlands werd 17.741 keer gebruikt, die in het Engels 53.680 keer, in het Frans 4.686 keer, in het Duits 4.168 keer, in het Spaans 2.922 keer, in het Italiaans 1.180 keer en in het Portugees 1.053 keer.

PROMOTIE EN PUBLICITEIT

Aan het begin van het jaar was er internationale media-aandacht voor de nominatie van het Verzetmuseum voor de *European Museum of the Year Award* (EMYA). De directeur en conservator waren begin mei aanwezig bij het symposium in Portimão in Portugal. Zoals vaak bij internationale museumprizen speelden politieke motieven een rol. De prijzen waar het Verzetmuseum voor in aanmerking had kunnen komen, gingen naar een museum over de bedreigde Sami-cultuur in Lapland en een museum met een door oorlog bedreigde collectie in Oekraïne. Niettemin werd dankzij de nominatie het in december 2022 geheel vernieuwd heropende Verzetmuseum met succes onder de aandacht gebracht van internationale collega's.

Voor de promotie van de tentoonstelling *Verzet tegen Slavernij* – de eerste pop-up-tentoonstelling van het Nationaal Slavernijmuseum in oprichting –

was op het laatste moment via de gemeente Amsterdam extra budget beschikbaar. Hierdoor kon persvoorlichter Peter Rosendaal worden ingehuurd. Met resultaat: er verschenen na de opening grote artikelen in vrijwel alle landelijke dagbladen: *NRC*, *Het Parool*, *de Telegraaf*, *Trouw*, *de Volkskrant*, en het *AD*. Ook *De Groene Amsterdammer* en de regionale dagbladen (*de Gelderlander*,

Tubantia, *de Haagse Courant* en *de Amersfoortse Courant*) besteedden aandacht aan de tentoonstelling. Er waren veel radio rapportages in de programma's *OVT*, *Met het Oog op Morgen*, *FunX*, *NOS op 3*, *NPO Radio 2 Spotlight* en *NPO Klassiek*. Online waren er 60 publicaties, onder meer op ANP, NOS.nl, NH Nieuws en AT5. Rond de viering van Ketikoti op 1 juli werd in de tentoonstelling

Minister van Binnenlandse Zaken Judith Uitermark bracht op 22 juli een bezoek aan de tentoonstelling *Verzet tegen Slavernij*. Op de foto staat ze als tweede van rechts omringd door de drie kwartiermakers van het Nationaal Slavernijmuseum in oprichting, cultuurwethouder Touria Meliani, de directeur van het Verzetmuseum en twee adviseurs.

een televisie-item opgenomen van het RTL-journaal met Linda Nooitmeer en het Tweede Kameralid Raoul White. Op de social mediakanalen van de overheid was veel aandacht voor een bezoek van de minister van Binnenlandse Zaken aan de tentoonstelling.

Na de publiciteit voor *Verzet tegen Slavernij*, viel de publiciteit voor de opening van de nieuwe vaste opstelling over de voormalige koloniën enigszins tegen. De media bleken na de slavernij-tentoonstelling en de herdenkingen van 15 en 17 augustus 'koloniën-moe'. Er verschenen wel grote artikelen in *Het Parool*, *Reformatorisch Dagblad*, *De Telegraaf* en *NRC*. Directeur en conservator reageerden op opmerkelijke constatering in de recensie van *NRC* met een opiniestuk. Er was radio-aandacht via *Nieuws & Co* en *Met het Oog op Morgen* op NPO Radio 1, en *De Avond van 5* op Radio 5. Daarnaast verschenen berichten in *Indah Magazine*, op NOS.nl, Aruba.nu, Curacao.nu, Bonaire.nu, Surinamenieuws.com en Unitednews.sr. De opening door burgemeester Halsema werd op tientallen Amsterdamse websites vermeld. Later in het jaar kwam de afdeling over de koloniën uitgebreid aan bod in een beschouwend artikel over vernieuwingen van Tweede Wereldoorlog-musea van Bas Blokker in *NRC*. De dove journaliste Jos de Winde weidde een artikel aan de toegankelijkheid voor doven in *DNieuws.nl*.

Na de opening van de nieuwe vaste opstelling werd een grote marketingcampagne gestart met radiospots en affiches met portretten van Molukse guerrillastrijder Coosje Ayal, Indonesische nationalist Sutan Syahrir en Surinaamse antikoloniale

activist Wim Bos Verschuur. Er werden advertenties geplaatst in onder meer *Het Parool*, *Trouw*, *NRC*, *Geschiedenis Magazine*, *Ons Amsterdam* en *De Groene Amsterdammer*. En er was een zeer geslaagde betaalde online campagne, uitgevoerd door CultuurEnzovoort.

OPRECHT 5 STERREN. MIJN ZOON VAN 12 WAS HELEMAAL IN DE BAN VAN HET JUNIOR MUSEUM: HET DECOR, DE VERHALEN EN HET BESEF DAT HET OM ECHTE MENSEN GING, DIE ALS KIND EEN OORLOG BELEEFDEN DIE NIET DE HUNNE WAS.

De wisseltentoonstelling *Zorg voor het verzet* deed het verrassend goed in de pers. De opening

kreeg televisie-items in het NOS acht-uur-Journaal en de journaals van AT5 en RTV Noord-Holland. Er verschenen grote stukken in *Het Parool*, *Trouw*, meerdere regionale kranten van Mediahuis, zoals de *Gooi- en Eemlander*, *Leidsch Dagblad*, *Alkmaarsche Courant* en *Noordhollands Dagblad*. Er was een radorapportage in *Nieuws en Co* op Radio 1, en veel aandacht op internet via NOS.nl en andere aan kranten en media gelieerde websites. Het tijdschrift voor de achterban van de Stichting, *Contactblad*, besteedde meerdere keren aandacht aan de tentoonstelling. In aanverwante publicaties, *Aanspraak* (SVB) en *Impact Magazine* (ARQ), verschenen een artikel en een advertentie. Verder werd een bescheiden advertentiecampagne opgezet in *Vijftig+ Magazine* en de *Kunst- & Museumkrant*. Ook voor deze tentoonstelling werden posters verspreid in de stad. Nadruk lag op een online campagne in de tweede helft van de looptijd van de tentoonstelling door Bureau Nathalie Hagenstein. Deze leverde nog veel extra 'laatste kans'-bezoekers op.

Naast de wisseltentoonstellingen kregen ook allerhande kleinere initiatieven van het Verzetsmuseum publiciteit. Op 27 maart was er aandacht voor de door het museum georganiseerde 80ste herdenking van de aanslag op het Amsterdamse bevolkingsregister in *De Nacht* van KRO-NCRV op NPO Radio 1. Rondom 4 en 5 mei kreeg de mini-expositie over de feestjurkjes items in onder meer *Historiek* en het AT5-televisiejournaal; een bericht over de jurkjes van RTV Noord-Holland werd doorgeplaatst op NOS.nl en had een hoog bereik. Er was lokale publiciteit voor collectiebeheerder Filip Bloem, die in het kader van de *Open*

Huizen van Verzet op 5 mei in Krommenie sprak over verzetsman Jan Brasser. Maar liefst 40 lokale bladen en media in de regio Haarlem berichtten over *Verzetsmuseum Junior op Wielen* op het bevrijdingsfestival, en ook in Gorinchem kreeg de komst van de trailer veel publiciteit. De podwals van het Verzetsmuseum werden vermeld in *Ons Amsterdam* en door actrice Claire Bende aanbevolen in een interview in *Het Parool* over de serie De Joodse Raad. Dit werd door 28 andere media-kanalen opgepikt. De mini-tentoonstelling *Gestolen Herinneringen* werd uitgelicht in de *Volkskrant*.

Het Verzetsmuseum participeerde weer in diverse gezamenlijke promotie- en publiciteitsinitiatieven. De Cultuurferry, een samenwerking van de Plantage Amsterdam, werd gelanceerd, kreeg veel aandacht via Amsterdam & Partners maar trok minder bezoekers dan verwacht. Het boekje in twee taalversies met een wandeling van het Anne Frank Huis naar het Verzetsmuseum, dat het Verzetsmuseum in 2006 maakte met de Anne Frank Stichting, werd in 2024 ingrijpend gemoderniseerd en herdrukt. Het is voor één euro te koop in de museumwinkels van de beide musea. De conservator schreef een artikel voor de website van Amsterdam 750 jaar, en het museum nam met matig succes deel aan de actie 2 tickets voor 1 van Amsterdam & Partners.

Uiteraard zette het Verzetsmuseum ook de eigen media in. Er werden twee papieren nieuwsbrieven geproduceerd, met edities in mei en oktober voor ruim 1000 relaties en donateurs. De oktobereditie was volledig gewijd aan de presentatie over de voormalige koloniën, met een extra inlegvel over

Stichting 1940-1945. In december verscheen ook een digitale nieuwsbrief verzonden aan 6.571 abonnees. Deze werd bovengemiddeld vaak (door ca. 55,2% van de geadresseerden) geopend.

Voor Verzetsmuseum Junior werden nog advertenties geplaatst in het *Nationaal Schoolreis Magazine*, *Kidz Museum Gidz* en in *Play*. Ook op de online platforms *Kidsproof* en *Go-Kids* was het museum goed vertegenwoordigd en waren we, met name rond schoolvakanties, vaak terug te vinden in hun nieuwsbrieven met tips voor uitjes met kinderen.

In kranten, magazines en online media was de onbetaalde publiciteit voor het Verzetsmuseum in 2024 goed voor een bereik van 364 miljoen (bron: Media Info Group Media-analyse 2024). Deze publiciteit had een mediawaarde van € 2.824.612.

RELATIES

Het vernieuwde museum trok ook in 2024 weer veel aandacht van relaties. Uit Nederland werden onder meer collega's ontvangen van Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Artis, WO2/NET, het Luther Museum, Amsterdam & Partners en het Vfonds. Uit het buitenland werden delegaties ontvangen van diverse universiteiten, het Holocaust Museum Washington, het Smithsonian Institute in Washington, het Hongaarse Museumfalú in Sóstó, The Jewish Information Center in Kopenhagen, het Joods Museum in Curaçao en Yad Vashem in Jeruzalem. Ook de Israëlische ambassadeur kwam op bezoek. Duitse historici uit Wupertal, Bremen en Keulen hielden een herdenkingsbijeenkomst in het Verzetsmuseum.

Veel Nederlandse bestuurders met belangstelling voor het toekomstige Nationale Slavernijmuseum, bezochten de tentoonstelling *Verzet tegen Slavernij*: leden van de werkgroep anti-discriminatie van het ministerie van OC&W, ambtenaren van de gemeente Amsterdam, bestuurders van Stadsdeel Oost, de Amerikaanse ambassadeur in Nederland en de minister van Binnenlandse Zaken Judith Uitermark in bijzijn van wethouder Touria Meliani. De tentoonstelling *Zorg voor het verzet* werd bezocht door verschillende groepen bestuurders, werknemers en cliënten van de Stichting 1940-1945 en aanverwante organisaties, zoals het Psychotrauma Centrum ARQ, Pelita en de Stichting Friesland 1940-1945.

Zoals altijd was het museum ook in 2024 weer ruimhartig in het delen van informatie en ervaringen. Directeur en stafmedewerkers adviseerden onder meer het Engelandvaardersmuseum in Noordwijk, Museum de Zwarte Tulp in Lisse, Noord-Hollands Archief in Haarlem en Comité Nationale Herdenking April-meistakingen. De directeur participeerde in een Ronde Tafelgesprek over de toekomst van herdenken van het Nationaal Comité 4 en 5 mei. Zij gaf digitaal een college aan 200 Japanse Studenten van het Tokyo Holocaust Education Resource Center en fysiek aan 50 internationale promovendi die deelnamen aan de 27ste workshop *History and Memory of National Socialist Camps and Killing Sites*. In Den Haag was ze één van de panelleden bij de jaarlijkse Dachau-lezing die dit jaar werd gegeven door Prinses Margarita de Bourbon de Parme over vrouwen in oorlog en verzet. Op 23 november was zij spreker op een symposium van de Werkgroep

Herkenning over openbaarmaking van de CABR-archieven in het Nationaal Archief in Den Haag.

Specifieke belangstelling was er weer voor de toegankelijkheid van gebouw en de collectie voor mensen met beperkingen, waarin het Verzetsmuseum een pioniersrol vervult. Hoofd Educatie en Toegankelijkheid ontving en adviseerde in dit kader diverse groepen (internationale) studenten en vertegenwoordigers van de Amsterdamse

Hogeschool voor de Kunsten, het Mondriaanhuis in Amersfoort en het Hong Kong Museum of History. Ze gaf een presentatie hierover bij het Overleg Amsterdamse Musea (OAM) in het Luther Museum.

Medewerkers en Raad van Toezichtleden woon-den uiteraard ook bijeenkomsten van relaties bij: afscheidsrecepties, tentoonstellingsopeningen, lezingen, filmpremières, congressen, netwerk-

bijeenkomsten, en herdenkingen. De herdenking van de aanslag op het bevolkingsregister op 27 maart was georganiseerd door het museum zelf.

Samenwerking is voor het Verzetsmuseum als relatief klein museum van groot belang. Het museum participeert in diverse vaste regionale, nationale en internationale samenwerkingsverbanden. In Amsterdam werd deelgenomen aan het Overleg Amsterdamse Musea (OAM), het Marketing Overleg Amsterdamse Musea (MOAM) en aan de bijeenkomsten van de Plantage Amsterdam van de culturele instellingen in de Oostelijke binnenstad. Op educatief gebied waren het Amsterdamse cultuur-educatieve expertisecentrum Mocca en het samenwerkingsverband Stad en Taal weer vaste samenwerkingspartners. Landelijk was het museum nauw betrokken bij de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45 (SMH), het Veldberaad WO2 en de Stichting WO2NET. Directeur, collectiemedewerkers en educatief medewerkers namen deel aan diverse overleggen in dit kader en de conservator nam deel aan een studiereis naar Normandië. Voor de organisatie van activiteiten werkte het museum samen met vaste partners als dagblad *Trouw*, de Stichting Sobibor, het NIOD en het Amsterdamse en nationale 4 en 5 mei-comité.

Met het internationale netwerk van Europese verzetsmusea RESNET, geïnitieerd door de Schotse hoogleraar Philip Cooke, werd in 2024 digitaal contact gehouden. Voor personele ondersteuning is het museum al vele jaren partner van het Duitse *Aktion Sühnezeichen Friedensdienste* (ASF). Via de ASF, ondersteund

Verzetmuseum-directeur Liesbeth van der Horst en Raad van Toezicht-voorzitter Jozias van Aartsen bij de herdenking van de Februaristaking.

door het *European Solidarity Corps* (ESC), werkt er jaarlijks een jonge Duitse vrijwilliger bij het museum. En zoals al vermeld werd in 2024 gewerkt aan een educatief internationaal samenwerkingsproject met de *Liberation Route Europe* en verzetsmusea in Polen, Italië en Duitsland.

De spanning en het toenemende antisemitisme in de samenleving waren zowel in Amsterdam als landelijk aanleiding voor politieke moties over Holocaust-onderwijs. De motie in Amsterdam is in het Educatie-hoofdstuk al vermeld. Om het werk van het Verzetsmuseum op dit vlak onder de aandacht te brengen, werden verschillende raadsfracties in het museum ontvangen. Landelijk was het Verzetsmuseum betrokken bij de totstandkoming van het Nationaal Plan Versterking Holocausteducatie, onder meer door deelname aan een overleg met de Nationaal Coördinator Antisemitismebestrijding.

Het was verdrietig dat belangrijke vertegenwoordigers van de oorlogsgeneratie wegvielen in 2024: Trijneke Blom-Post (dochter van Johannes Post), Henk Wieringa (hoofdpersoon van Verzetsmuseum Junior), Judith de Kom (dochter van Anton de Kom), en Nel Borsboom, de laatste persoon die vanaf de oprichting in 1985 ononderbroken bij het Verzetsmuseum betrokken was. De directeur sprak tijdens haar uitvaart. Bijzonder aardig was dat de nog vitale directbetrokkene Agnes Sillem om haar 97ste verjaardag te vieren op haar nadrukkelijke wens het Verzetsmuseum bezocht.

Het was verdrietig dat er in 2024 weer directbetrokkenen bij het verzet wegvielen, onder wie Nel Borsboom de laatste persoon die vanaf de oprichting in 1985 ononderbroken bij het Verzetsmuseum was betrokken. Op 13 februari sprak zij voor het laatst met leerlingen in het Verzetsmuseum, die zichtbaar onder de indruk waren.

8 ORGANISATIE

Het jaarlijkse personeelsuitje voor alle medewerkers en vrijwilligers per touringcar ging op 8 en 27 augustus naar Leiden. Het was beide dagen prachtig weer. Een hofjeswandeling, een rondleiding in het Wereldmuseum en bezoek aan de hortus waren de belangrijkste programmaonderdelen.

RAAD VAN TOEZICHT

Eind 2023 verliet Bahia Tahzib Lie de Raad van Toezicht vanwege haar benoeming tot ambassadeur bij de Verenigde Naties in New York. Na een sollicitatieprocedure aan het begin van het jaar werd Nadia Bouras als haar opvolger benoemd. De Raad van Toezicht kwam in 2024 vijf keer bijeen. Er waren vier reguliere vergaderingen en tijdens een extra vergadering op 15 januari werd een laatste versie van het Ondernemingsplan 2025-2028 besproken. Conform de Code Governance Cultuur vond er weer een zelfevaluatie plaats en een bespreking zonder bijzijn van de directeur-bestuurder. De Auditcommissie vergaderde zoals gebruikelijk twee keer, in juni over de jaarrekening en in september over de begroting van het komende jaar. Bij de juni-vergadering waren de accountants van Dubois & Co aanwezig.

Eind januari werd het Ondernemingsplan 2025-2028 ingediend met de andere benodigde stukken voor de aanvraag van een vierjarige exploitatie-subsidie bij het Amsterdams Fonds voor de Kunst van de gemeente Amsterdam. Op 26 juni werd een positieve beoordeling ontvangen en op 1 augustus volgde de toezegging van het gevraagde subsidiebedrag, minus een sectorbrede kaasschaafkorting van 4%. Daarmee is er voor het museum een stabiele financiële basis tot en met 2028.

Een punt van bijzondere aandacht en afweging voor de Raad van Toezicht in 2024 was het voorgenomen vertrek in de loop van 2025 van directeur Liesbeth van der Horst, die sinds 1990 bij het Verzetsmuseum in dienst is, en haar opvolging door conservator Karlien Metz. Ook was er

aandacht voor het in 2025 verwachte vertrek van meerdere Raad van Toezichtleden – deels vanwege afloop van hun zittingstermijn. Ook voorzitter Jozias van Aartsen zal in 2025 vertrekken. In de geest van de Code Diversiteit en Inclusie kreeg wervingsbureau dixon-dejaeger voor de werving van drie nieuwe Raad van Toezichtleden in 2025 in 2024 de opdracht kandidaten met een cultureel diverse achtergrond te zoeken.

RISICOMANAGEMENT EN VEILIGHEID

Conform de Governance Code Cultuur is risicomanagement een integraal onderdeel van het beleid van het Verzetsmuseum. Het museum voldoet sinds 2018 aan de privacywetgeving en beschikt over een actueel bedrijfsnoodplan en een collectieplan met een collectieveiligheidsplan. In 2024 werden zowel het collectieplan als het bedrijfsnoodplan herzien. Het bedrijfsnoodplan werd uitgebreid met het team besproken en op 12 december werd een ontruimingsoefening gehouden. Voor de balievrijwilligers waren aparte instructiebijeenkomsten over de bedrijfsveiligheid.

Cyberveiligheid kreeg extra aandacht in 2024 door voorlichting van de medewerkers en vrijwilligers. Voorbeelden van phishing werden besproken in het medewerkersoverleg. Het museum maakt back-ups van het computernetwerk die deels buiten het museum worden bewaard. Om de cyberveiligheid te verbeteren, werd tweestapsverificatie voor thuiswerken ingevoerd.

Ondanks de aandacht voor cyberveiligheid deed zich een incident voor. In april bleek de aan het Facebook-advertentieaccount gekoppelde credit-

card van het museum te worden gebruikt door een Indonesische pillenverkoper om op Facebook te adverteren. Vrijwel direct blokkeerde Facebook ons account en het museum blokkeerde de creditcard. De kosten werden door de bank vergoed. Het Facebook-advertentieaccount werd echter niet meer vrijgegeven. Pas na verloop van tijd lukte het via een omweg om weer via Facebook te adverteren. Ook ontving het museum diverse mails met digitale facturen waarvoor moest worden doorgeklikt van kloppende mailadressen van collega-instellingen uit de Tweede Wereldoorlogsector. Het waren wake-up-calls voor de alertheid van het hele team.

Voor risicobeheersing op financieel gebied wordt een strikte functiescheiding toegepast op basis van het vier-ogen-principe. Er wordt ieder kwartaal een herijkte jaarprognose opgesteld om het financiële beleid zo nodig bij te stellen. De bevoegdheden van de budgethouders werden op advies van de accountant formeel vastgelegd.

Sociale veiligheid was ook een aandachtspunt. Twee medewerkers werden aangesteld als interne vertrouwenspersonen. Voor externe vertrouwenspersonen kunnen de medewerkers terecht bij Mores. Het museum stelde een gedragscode op voor de medewerkers en vrijwilligers die werken met kwetsbare groepen. Voor hen worden voortaan ook VOG's (Verklaringen Omtrent het Gedrag) aangevraagd.

PERSONEEL

De samenstelling, productie en opening van een nieuwe vaste opstelling en twee grote wisselten-

Drie van de vaste cateringvrijwilligers. Het Verzetsmuseum heeft ruim 100 zeer betrokken en trouwe vrijwilligers, die essentieel zijn voor het museum. De meesten zijn actief als baliemedewerkers en museumdocenten.

toonstellingen gemaakt in eigen beheer, trok een wissel op het team, maar de resultaten waren goed en dat gaf veel voldoening.

In 2024 kreeg het museum te maken met enkele personeelswisselingen. Zowel de medewerker Diversiteit en Inclusie als de Front Office Manager die het balieteam aanstuurt, besloten het museum te verlaten. De eerste functie kreeg een aangepaste vorm en per 1 mei werd een nieuwe programmamaker aangesteld. De werving voor een nieuwe Front Office Manager leverde in eerste instantie helaas geen geschikte kandidaat op, waarna opnieuw werd geadverteerd. Gelukkig kon de freelancer die nu en dan wordt ingehuurd voor de catering, de functie tussentijds waarnemen. Per 1 juli kon alsnog een geschikte kandidaat worden aangenomen. De coördinator voor *Verzetsmuseum Junior op Wielen* in tijdelijke dienst, verbleef tijdelijk in het buitenland en kwam in maart opnieuw in dienst. Een van de medewerkers in een werkervaringsplaats nam aan het begin van het jaar haar werkzaamheden waar.

Dankzij de toegezegde Kunstenplansubsidie kon het museum in het najaar het personeelsbestand versterken. Een tweede collectiemedewerker die jarenlang op projectbasis werkte, werd in vaste dienst genomen. En er werd een nieuwe functie gecreëerd voor een Medewerker Sociale Media en Digitalisering. De voormalige werkervaringsmedewerker publiekscontacten werd hiervoor per 1 september aangenomen. Voor haar vrijgekomen plek werd begin november een nieuwe kandidaat aangesteld. Tegenover deze personele versterking stond dat het nog relatief

kleine team te maken had met twee langdurige ziekten. Voor de zieke Office Manager werd in mei een vervanger aangesteld.

Om het voorgenomen vertrek van de directeur in 2025 en haar opvolging door de conservator/ Hoofd Tentoonstellingen en Collecties soepel te laten verlopen, werd aan het eind van het jaar al gezocht naar een nieuw Hoofd Tentoonstellingen en Collecties. Deze werd na een selectieprocedure aangesteld in december. De tweede tentoonstellingsmedewerker voor 19 uur per week, die eind juli het museum verliet werd niet vervangen.

Het museum investeerde weer in scholing en trainingen. Zeven medewerkers volgden een BHV-training. Ter voorbereiding op mogelijke kritiek op de nieuwe afdeling over de voormalige koloniën volgden de directeur, de conservator en hoofd Marketing een mediatraining bij Frank Peters van VIRTUS Communications. Sarita Bajnath gaf in februari een zeer gewaardeerde diversiteitstraining voor alle medewerkers en vrijwilligers. De medewerkers en vrijwilligers van de educatieve dienst volgden een training van Diversion om te leren omgaan met extreme uitspraken en gedragingen van scholieren. Voor de balievrijwilligers was er een instructiebijeenkomst over het nieuwe online inroostersysteem Het Rooster. In november werd in het Verzetsmuseum voorlichting gegeven over de nieuwe pensioenregeling voor medewerkers van het Verzetsmuseum, Scheepvaartmuseum en het Rembrandthuis.

Er was ook ruimte voor ontspanning. Op 25 april was de jaarlijkse Lenteborrel en er waren acht

personeelslunches waarbij één van de collega's een presentatie gaf over een onderdeel van het werk. Het jaarlijkse personeelsuitje voor alle medewerkers en vrijwilligers vond plaats bij prachtig weer op 8 en 27 augustus en ging naar Leiden, waar een hofjeswandeling en een rondleiding in het Wereldmuseum de belangrijkste programma-onderdelen waren.

Per 31 december 2024 bestond het personeelsbestand van het museum uit 20 personen. Het betrof 16 mensen met een regulier, meestal parttime dienstverband (12,9 fte), twee werkervaringsplekken (1,8 fte) en een medewerker in een gesubsidieerde functie (0,8 fte). Verder werkte er een deel van het jaar een projectmedewerker voor *Verzetsmuseum Junior op Wielen* (0,8 fte) in het museum, enkele freelancers en ruim 100 vrijwilligers, die essentieel zijn voor het museum. Onder hen 25 balievrijwilligers en 53 museumdocenten. Een overzicht is achterin dit verslag opgenomen.

HUISVESTING EN FACILITEITEN

Het museum voerde in 2024 diverse verbeteringen door aan het gebouw en de faciliteiten. Zo werd het entreegebied heringericht. Er werd een nieuwe geïntegreerde reactie- en donatieplek gecreëerd die bezoekers bij vertrek uit het museum passeren. Ook werden er twee digitale informatieschermen geplaatst die bezoekers wijzen op de evenementen. Een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor een gevelbord, werd ondanks vooroverleg met de monumentencommissie wegens een negatief welstandsadvies helaas afgewezen.

Voor de nieuwe vaste opstelling over de koloniën werd een nieuw portaal gebouwd en waren diverse bouwkundige en installatietechnische aanpassingen noodzakelijk. De in 2022 geplaatste automatische schuifdeuren bleken niet helemaal goed aangelegd en moesten ingrijpend worden gerepareerd.

Helaas waren er in 2024 terugkerende problemen met de klimaatapparatuur. Regelmatig was de luchtvochtigheid in een deel van de museale ruimtes te hoog. De problemen in de nieuwe ruimte voor de afdeling over de voormalige koloniën werden opgelost, maar in de andere museumruimtes en het depot bleven zich afwijkingen van de klimaatnormen voordoen. Er zijn in de loop van 2024 onderdelen van de luchtbevochtigingsinstallatie vervangen, instellingen aangepast en de luchtbehandelingskast kreeg een nieuwe coating. De koelmachine op het dak werd 's nachts aangezet, maar leidde tot klachten van een buurman. Door klimaatverandering en deels verouderde apparatuur bleken ingrijpende aanpassingen van de klimaatapparatuur nodig. Door overbelasting bij het installatiebedrijf was hier aan het eind van het jaar nog geen plan voor ontvangen.

Ook de nieuwe audiotourapparaten gaven terugkerende problemen. De eigen technische dienst had er aan het begin van het jaar een nieuw meubel voor gemaakt, maar de ingebruikname van de nieuwe apparaten moest worden uitgesteld tot begin april. Vervolgens deed zich een reeks kinderziektes voor van allerlei aard. Samen met GuidelD werd steeds naar oplossingen gezocht. Het gaf veel extra werk en veel overlast voor de

bezoekers. Pas in oktober werkten de apparaten storingsvrij.

Het gebouw – in eigendom van het museum – wordt goed onderhouden, maar maakt deel uit van een negentiende-eeuws pand met vroeg twintigste-eeuwse, door andere bouwwerken omringde uitbouwen. Het museum heeft hierdoor regelmatig te maken met mankementen en lekkages waarvan de oorzaak soms moeilijk te vinden is. Een lekkage in de wisselexpositieruimte bleek na lang zoeken veroorzaakt door een lekkende afzuiginstallatie. Lekkage in de kelder – gebruikt voor opslag – bleek door de hogere grondwaterstand helaas een

probleem dat zal blijven terugkeren. Er werd een pomp aangeschaft, en een deel van de materialen werd elders opgeslagen.

Mede in het kader van het nieuwe Ondernemingsplan werd eind 2023 het Meerjaren Onderhoudsplan (MOP) herzien. Vanuit de MOP-reserve werden de lampen van de wisseltentoonstellingsruimte vervangen door LED, de luchtbehandelingskast gereconditioneerd en de armaturen en lampen in de Juniorzaal, de vuilwaterpomp, rookmelders en noodverlichtingscentrale vervangen. Door Liander werd de gasmeter vervangen.

De technische dienst van het museum maakte aan het begin van het jaar een nieuw meubel voor nieuwe audiotour-apparaten. Die gaven helaas overlast voor bezoekers door kinderziektes. Pas in oktober werkten de apparaten storingsvrij.

DUURZAAMHEID

Het museum zet zich steeds actiever in voor duurzaamheid. Het *Greenteam*, bestaande uit personeelsleden van verschillende afdelingen, stelde in 2024 een rapport op en spoorde de collega's met concrete tips aan om bijvoorbeeld papier te besparen en bestanden op te schonen. Er werd een richtlijn opgesteld voor duurzame tentoonstellingsbouw, en er zijn nieuwe leveranciers gezocht met het oog op duurzaamheid. Zo werd voor toilettartikelen overgestapt op *The good roll*. Om de hoeveelheid printwerk terug te dringen werden bij vergaderingen de agenda en vergaderstukken op een scherm geprojecteerd. Kassabonnen werden alleen nog op verzoek uitgeprint. Bij evenementen werd vrijwel uitsluitend gekozen voor vegetarische catering. Waar mogelijk werd gereisd met de trein in plaats van per vliegtuig.

Een belangrijk aandachtspunt blijft energiebesparing. Op 9 april werd een energiebesparingsrapport van installateur Kuijpers besproken, waarin onder meer werd voorgesteld de instellingen van de installaties te optimaliseren. Voor de wisseltentoonstellingsruimte is nieuwe LED-verlichting aangeschaft.

VRIENDEN

Het museum heeft al sinds de oprichting een zeer betrokken Vriendenstichting van trouwe donateurs. Door het wegvallen van de verzetsgeneratie en een andere geefcultuur bij jongeren, neemt het aantal vaste donateurs van het museum al jaren af doordat er meer Vrienden overlijden dan dat er zich nieuwe Vrienden aanmelden. Door de al vermelde herinrichting van het entreegebied werd de werving van Vrienden veel prominenter onder de aandacht gebracht van bezoekers. Er kwamen in 2024 17 Vrienden bij, maar er vielen 24 Vrienden weg. Eind 2024 had het Verzetsmuseum 581 Vrienden, ten opzichte van 588 Vrienden eind 2023.

De Vrienden pasten in 2024 hun verouderde statuten aan en kozen voor een kleiner bestuur. Op 13 maart werd daarom tijdens een etentje feestelijk afscheid genomen van Vriendenbestuursleden Ger Schutte en Roel Kingma.

Op zaterdag 30 november vond de jaarlijkse Vriendenontvangst plaats met een tweeledig programma. Jos Sinnema, die het onderzoek deed voor de tentoonstelling *Zorg voor het verzet*, interviewde oud-directeur van de Stichting 1940-

1945 Jan Driever en tweede generatie-betrokkene Mirjam Huffener. Journaliste van *de Volkskrant* Ellen de Visser gaf een boeiende voordracht over haar gedreven zoektocht naar nabestaanden van kampgevangenen van wie in beslaggenomen persoonlijke bezittingen bewaard zijn gebleven bij het Rode Kruis. De 70 aanwezige Vrienden waren onder de indruk.

Naast leden van de Vriendenstichting heeft het museum ook bedrijfsdonateurs die het museum rechtstreeks steunen. Eind 2024 waren dit drie bedrijven, die staan vermeld in de bijlagen. Het museum heeft sinds 1999 voorts een Comité van Aanbeveling van prominente Nederlanders die het museum moreel ondersteunen. In 2024 traden Linda Nooitmeer, John Leerdam en Peggy Brandon toe tot het Comité.

FINANCIËN

Het Verzetsmuseum had ook in financieel opzicht in 2024 een goed jaar. Door de hoge bezoekersaantallen, waren de publieksinkomsten en de opbrengsten uit de museumwinkel hoger dan begroot. Ook ontving het museum meer giften dan begroot, een legaat en een bedrag via de Rabobank Clubsupport-stemactie. De totale baten bedroegen € 2.417.565, bijna een ton hoger dan begroot.

De lasten waren minder dan 1% hoger dan begroot, ondanks de toename van de salariskosten. Zoals al gezegd kon het museum het krappe personeelsbestand verruimen na de toekenning van de exploitatiesubsidie voor de periode 2025-2028. Voorts werden de loonschalen

twee keer geïndexeerd, werden nieuwe medewerkers hoger ingeschaald, en er waren extra kosten voor de overdracht van de directiefunctie op de conservator in 2025.

De totale lasten kwamen in 2024 op € 2.320.232. Na verrekening van de ontvangen rente sluit het museum het jaar af met een positief resultaat van € 126.444, ca. € 84.000 hoger dan begroot. De rente was ca. € 30.0000 en iets lager dan begroot, maar hoger dan de voorgaande jaren doordat een deel van de reserves op een tijdsslotspaarrekening is gezet. Dankzij het hoge exploitatieresultaat kon aan het eind van het jaar een bedrag worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve voor projecten.

Belangrijk voor de toekomst van het museum was het positieve besluit over de Kunstenplan-aanvraag voor de exploitatiesubsidie voor de periode 2025-2028. Ook werden er aan het eind van het jaar onverwacht twee legaten van substantiële omvang toegezegd. Een legaat van 25.000 dollar uit de nalatenschap van Abner J. Delman uit de Verenigde Staten, en een legaat van oud lerares van het Barlaeus Gymnasium Liny van Oosten, dat in 2025 meerdere tonnen zal gaan opleveren. Het museum is dankbaar en ontroerd door deze onverwachtse bijdragen.

Het museum had per 31 december 2024 nog steeds een goede continuïteitsreserve en een solvabiliteitspercentage van 53,2%. De continuïteitsreserve voorziet erin om vier maanden de onvermijdelijke kosten voor personeel en huisvesting te kunnen voldoen. De liquiditeit was goed,

de current ratio was 3,6% en de quick ratio 3,5%, iets hoger dan in 2023. Ook het percentage eigen inkomsten uit private middelen lag iets hoger dan het voorgaande jaar, op 69%.

Het Verzetsmuseum financiert veel activiteiten door projectfondsenwerving en heeft een vaste relatie met de grote culturele fondsen (Mondriaan Fonds, VSBfonds, Het Cultuurfonds, Fonds 21) en met het Vfonds (Nationaal Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg). De twee grote wisselentoonstellingen uit 2024 kenden – wat zeer uitzonderlijk is voor het Verzetsmuseum – ieder maar één financier. Er werden in 2024 wel veel fondsen geworven voor tentoonstellingsprojecten in 2025 en 2026, en voor de catalogus over de voormalige koloniën, die in januari 2025 is verschenen. Overzichten van alle instellingen, bedrijven, fondsen en overheden die het museum in 2024 steunden, zijn achterin dit verslag opgenomen. Het museum is deze gulle gevers, en ook de vele particuliere donateurs, veel dank verschuldigd.

Het Verzetsmuseum had weer een mix aan inkomsten, waaronder een bedrag via de Rabobank Clubsupport-stemactie. Op 15 oktober nam Hoofd marketing Jason Chong er een symbolische cheque voor in ontvangst.

Het museum dankt alle sponsors en subsidiegevers. Een volledig overzicht is opgenomen in de bijlagen van dit verslag.

BALANS PER 31 DECEMBER 2024 (in euro's)

ACTIVA	31-12-2024	31-12-2023
Immateriële vaste activa	5.357	15.475
TOTAAL IMMATERIËLE VASTE ACTIVA	5.357	15.475
Materiele vaste activa		
<i>Vernieuwing vaste opstelling</i>	2.438.195	2.016.593
<i>Verbouwingskosten</i>	25.377	37.182
<i>Inventaris en inrichting</i>	68.617	81.317
TOTAAL MATERIËLE VASTE ACTIVA	2.532.189	2.135.092
Vorraden	44.842	41.829
TOTAAL VASTE ACTIVA	2.582.388	2.192.396
Vlottende activa		
<i>Vorderingen</i>	107.817	84.673
<i>Belastingen en premies</i>	11.122	10.770
<i>Vooruitbetaalde bedragen</i>	65.040	43.337
	183.979	138.780
Liquide middelen		
<i>Kas</i>	13.237	20.514
<i>Rabobank</i>	66.833	354.000
<i>Rabobank spaarrekening</i>	428.062	1.193.007
<i>Rabobank tijdslootsparen</i>	850.000	-
<i>Abnamro</i>	198.750	199.009
	1.556.882	1.766.530
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	1.740.861	1.905.310
TOTAAL ACTIVA	4.323.249	4.097.706

PASSIVA	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen		
<i>Continuïteitsreserve</i>	486.296	486.296
<i>Bestemmingsreserve financiering van activa</i>	601.146	612.951
<i>Bestemmingsreserve projecten</i>	433.484	225.195
<i>Bestemmingsreserve MOP</i>	253.926	275.733
<i>Bestemmingsfonds inrichting en techniek</i>	247.099	295.332
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	2.021.951	1.895.507
Langlopende schulden		
<i>Investeringsubsidies vernieuwing vaste opstelling</i>	1.807.378	1.625.630
Kortlopende schulden		
<i>Crediteuren</i>	60.996	36.526
<i>Belastingen en premies</i>	90.630	45.690
<i>Vooruitontvangen subsidies en lopende projecten</i>	123.435	285.672
<i>Overige schulden en overlopende passiva</i>	218.859	208.681
	493.920	576.569
TOTAAL PASSIVA	4.323.249	4.097.706

EXPLOITATIEREKENING OVER 2024 (in euro's)

BATEN	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023	LASTEN	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
Directe opbrengsten				Beheerlasten personeel	431.048	357.655	352.252
<i>Publieksinkomsten</i>	1.248.547	1.130.000	1.029.326	Beheerlasten materieel	693.003	604.150	633.040
<i>Sponsorinkomsten</i>	4.107	1.500	1.750	TOTAAL BEHEERLASTEN	1.124.051	961.805	985.292
<i>Overige inkomsten</i>	16.452	15.000	13.212				
Indirecte opbrengsten	66.776	57.000	64.085	Activiteitenlasten personeel	778.877	819.842	657.578
				Activiteitenlasten materieel	417.304	525.250	343.180
TOTAAL OPBRENGSTEN	1.335.882	1.203.500	1.108.373	TOTAAL ACTIVITEITENLASTEN	1.196.181	1.345.092	1.000.758
Subsidie Gemeente Amsterdam	656.870	656.870	624.401	TOTAAL LASTEN	2.320.232	2.306.897	1.986.050
Overige subsidies/bijdragen							
<i>Subsidies uit publieke middelen</i>	91.239	88.330	68.504	SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	97.333	11.753	70.200
<i>Bijdragen uit private middelen</i>	333.574	369.950	249.651				
<i>Subsidies en bijdragen ivm Covid</i>	-	-	5.321	Saldo rentebaten/lasten	29.111	30.000	10.055
TOTAAL SUBSIDIES/ BIJDRAGEN	1.081.683	1.115.150	947.877	EXPLOITATIERESULTAAT	126.444	41.753	80.255
TOTAAL BATEN	2.417.565	2.318.650	2.056.250	Toevoeging aan/onttrekking uit:			
				<i>Bestemmingsfonds inrichting en techniek</i>	-48.233	-	-
				<i>Bestemmingsreserve financiering van activa</i>	-11.805	-47.000	-50.614
				<i>Bestemmingsreserve projecten</i>	208.289	98.753	125.794
				<i>Bestemmingsreserve MOP</i>	-21.807	-10.000	5.075
				RESULTAAT NA VERDELING	-	-	-

Balans en exploitatierekening zijn een vereenvoudigde weergave van het financiële jaarverslag 2024.
Over deze jaarrekening heeft Dubois + Co Registeraccountants op 25 juni 2025 een controleverklaring gegeven.

9 BIJLAGEN

Jonge bezoekers waarderen workshop-activiteiten meer dan ooit. Het Verzetsmuseum organiseerde ze in 2024 voor het eerst ook bij tentoonstellingsopeningen. Op de foto de resultaten van een workshop bij de opening van de tentoonstelling *Verzet tegen Slavernij*.

RAAD VAN TOEZICHT

Jozias van Aartsen (voorzitter)
Leontine van der Goes (vice-voorzitter)
Nadia Bouras (vanaf april)
Dave Del Canho
Emma de Boer
Godfried Lambriex
Alex van Stipriaan
Harry Tupan

AUDITCOMMISSIE

Godfried Lambriex (voorzitter)
Dave Del Canho
Leontine van der Goes

COMITÉ VAN AANBEVELING

Akwasi
Hedy d'Ancona
Aziz Bekkaoui
Abdelkader Benali
Marion Bloem
Hans Blom
Mano Bouzamour
Theo van Boven
Peggy Brandon
Laurens Jan Brinkhorst
Jet Bussemaker
Job Cohen
Kathleen Ferrier
Bas de Gaay Fortman
Beatrice de Graaf
Gerda Havertong
Ernst Hirsch Ballin
Freek de Jonge
Catherine Keyl
Jeroen Krabbé
Pauline Kruseman
John Leerdam
Ad van Liempt
Linda Nooitmeer
Marte Røling
Maarten van Rossem
Roel Schoonveld
Doekle Terpstra
Robert Vuijsje
Franc Weerwind
Gerrit Jan Wolffensperger

(NEVEN)FUNCTIES DIRECTIE EN RAAD VAN TOEZICHT

Jozias van Aartsen: voorzitter Raad van Toezicht Het Nationaal Theater Den Haag; voorzitter Stichting Otto von der Gablentzprijs; lid Raad van Advies Stichting Maatschappij en Veiligheid; beschermheer leerstoel United Nations Studies, Universiteit Leiden; adviseur Jozias van Aartsen Honours Programma; Honorary Member Global Parliament of Mayors; ambassadeur Stichting bevordering internationale samenwerking (Schilderswijk); adviseur uitvoeringsprogramma van het rapport “Om de leefomgeving” van I en W.

Nadia Bouras: universitair docent Sociale Geschiedenis Universiteit Leiden; bestuurslid Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap (KNHG); lid Klankbordgroep Amsterdam Museum; redactielid Journal of Migration History; redactielid Tijdschrift voor Geschiedenis.

Dave Del Canho: managing partner Del Canho & Engelfriet B.V.; lid raad van commissarissen Blue Sky Group; lid bestuur Stichting Drs Cor van Zadelhoff Fonds; ambassadeur Nationaal Holocaust Museum; lid Raad van Toezicht UMC Utrecht; voorzitter Bestuur Stichting WKZ-fonds

Emma de Boer: advocaat bij Tata Steel IJmuiden.

Leontine van der Goes: eigenaar Onwards Strategy organisatieadvies; voorzitter Raad van Toezicht Internationaal Theater Amsterdam (tot augustus 2024); lid Raad van Toezicht Autoriteit Financiële Markten; voorzitter bestuur De Amsterdamsche Kring; voorzitter bestuur De tienduizend dingen.

BESTUUR STICHTING VRIENDEN EN VRIENDINNEN

Godfried Lambriex (voorzitter)
Maarten van den Broek (penningmeester)
Roel Kingma (tot maart)
Ger Schutte (tot maart)
Simone Toppers

Liesbeth van der Horst: lid algemeen bestuur Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45; lid Comité van Aanbeveling Stichting Landelijke Herdenking April-Mei stakingen 1943; lid Comité van Aanbeveling Holocaust Namenmonument; jurylid RAAK-stimuleringsprijs, lid Advisory Board documentary Angels of Amsterdam

Godfried Lambriex: bestuurslid Coöperatie Buurts UA Haarlem, lid Raad van Toezicht Stichting Amsterdam West Binnen de Ring; voorzitter Stichting Vrienden van het Verzetmuseum

Alex van Stipriaan: emeritus hoogleraar geschiedenis Erasmus Universiteit; lid adviescommissies Mondriaan Fonds; Kunst en Erfgoed, en Erfgoed Innovatie; lid adviescommissie Immaterieel Erfgoed van de Raad voor Cultuur; adviseur Saamaka Museum Suriname; lid wetenschappelijke raad Kibii Marron Research Centre, Suriname.

Harry Tupan: bestuurder Stichting Drents Museum; lid Raad van Toezicht RTV Drenthe; lid commissie Omstreden Monumenten KNAW; lid adviescommissie Geschiedenis en Letteren Prins Bernhard Cultuur Fonds; lid Bedrijvensociëteit A37 Drenthe; lid Jury Museumprijs; bestuurslid European Exhibition Netwerk; lid Comité van Aanbeveling Stichting Wilhelmina Ziekenhuis Assen; lid Comité van Aanbeveling Stichting SCA Jozefkerk Assen; secretaris bestuur Stichting Steunfonds Drents Museum.

PERSONEEL

Directie

Liesbeth van der Horst

Collectie en tentoonstellingen

Karliën Metz
Femke Burger, t/m 31 juli
Tim Smeets,
vanaf 9 december

Collectiebeheer

Filip Bloem
David van Emden

Educatie, groepsbezoek en toegankelijkheid

Mirjam Eikelenboom
Eva Hoogkamer
Vera van Noort,
vanaf 1 maart
Jildau van der Meij

Marketing en evenementen

Jason Chong
Nina Albers
Kelsey Lampe,
vanaf 1 april
Felice de la Torre y Rivas,
vanaf 1 november

Diversiteit en inclusie

Ruana Tahitu, t/m 31 maart

Financiële administratie

Anna Stam

Balie-coördinatie/Front Office Manager

Thomas Janszen,
t/m 30 april
Gabri Brummelman,
vanaf 1 juli

Technische dienst

Arno Groenendijk
Dennis Koek

Secretariaat en algemene ondersteuning

Marjan Dejevij
Ella Botter, vanaf 27 mei
Frank de Ruijter

Getachteerd via Dienst Werk en Inkomen

Marc de Hay (bibliotheek)

Freelance medewerkers

Peter Rosendaal,
persvoorlichter (voor
tentoonstelling *Verzet
tegen Slavernij* en
opening afdeling over de
voormalige koloniën)
Jos Sinnema,
onderzoek tentoonstelling
Zorg voor het verzet
Astrid Sy,
onderzoek tentoonstelling
Josephine Baker
Femke Wiggen,
onderzoek tentoonstelling
Josephine Baker
Sam Nemeth, techniek
Marieke van Ekeren,
catering en vervanging
Front Office Manager
Marie-Laure de Ven,
rondleidingen in
gebarentaal
Sandra Markies,
rondleidingen in
gebarentaal

Stagiairs

Christiane Honig-Rozario
Marit Kroodsmā
Nouryt Prinsze

Via Aktion Sühnezeichen Friedensdienste

Amelie Braun, t/m augustus
Marianne Christenn, vanaf
september

Adviesgroep blinden en slechtzienden

Berry den Brinker
Fenna Corstanje-Kemper
Marjanne Geursten
Trudy de Heer
(Stichting Kubes)
Annemarie de Hoogt
(Oogvereniging
Noord-Holland)
Alicia Hoost
Adri Hopman(Stichting
Kubus)
Edith de Jong
Cees Karssen
Séverine Kas
(Accessibility, Bartimeus)
Anneke Kuilman
(Stichting Kubes)
Henriëtte Meijer
(Koninklijke Visio)
Théon Minten
Mireille de Muijck
Marianne Poppenk-Copper
(Stichting Kubes)
Liesbeth Schreuder
Jankie van Soest Runge
Véronique Steijn
Swie Tjiang Tan
Hannes Wallrafen

Adviesgroep doven en slechthorenden

Kirsten Bouwmeester
Marjolein Buree
Rosemin Hendriks
Hans Krijnen
Max Vonk
(Stichting IN Gebaren)
Martine Wattel
(Stichting IN Gebaren)
Roos Wattel
(Stichting IN Gebaren)

Adviesgroep mensen met een fysieke beperking

Suzanne Boer
Maurits Huijbrechtse

Adviesgroep presentatie voormalige koloniën

Gielt Algra
Aspha Bijnaar
Ardjuna Candotti
Esther Captain
Pieter Eckhardt
Karwan Fatah Black
Roel Frakking
Gerda Jansen Hendriks
Guno Jones
Margaret Leidelmeijer
Wim Manuhutu
Lara Nuberg
Gert Oostindie
David van Reybrouck
Alex van Stipriaan
Hasti Tarekat Dipowijoyo
Rocky Tuhuteru
Stephanie Welvaart

VRIJWILLIGERS

Museumdocenten

Femke Akerboom
Tjitske Akkerman
Annette Atiya
Bonnie Beekman
Gaytri Bhagga
Jeannette Bleekemolen
Jacqueline ten Broek
Gweny Bromet
Gabri Brummelman
Hugo Mauricio
Cornejo-Falcon
Hans Debets
Martijn Dekker
Anneke Druif
Chris Dutilh
Eveline van Emmerik
Antoinette van der Geer
Renée van Epenhuysen
Leonora Groen
Dick Habermehl
Bianca Handgraaf
Gerda Heijnis
Pieter Heinen
Paulien Hilbrink
Gwen Hofman
Sjoerd Huisigh

Marion Huybrechtse
Hans Keissen
Hans van der Laan
Ellie Lammers
Tom Lantsheer
Ad Leurs
John Liefink
Hannie de Loos-Borsboom
Erik Maas
Anke Manschot
Krijn Meerburg
Joke Osinga
Nelleke Persoons
Leonie Peters
Caroline Polak
Arianne de Ridder
Marja Rinsma
Gerard van Rossum
Nico Salm
Hanneke Stasse
Marloes Stokvis
Jan Trooster
Ger Venema
Anton Vermast
Marja de Vries
Marjo Wijnbergen
Pascal Wortmann
Boudewijn Zomer

Baliemedewerkers

Marianne Ament
Michiel Bijkerk
Gerard Bromet
Anneke Druif
Harold Francken
Margreet Grondman
Dick Habermehl
Pieter Heinen
Dasha Kubova
Wil van Leeuwen
Age bij de Leij
Tanneke Marchildon
Anne van der Meulen
Tineke Nieuwenhuis
Maamke Portengen
Arianne de Ridder
Veronica van Rossum
Jan Rutgers
Hanni Spitteler
Marloes Stokvis

André van Veen
Daphne Verkuyt-Fabius
Arnoud Vervenne
Harl van der Vet
Walda van Zijl

Museumwinkel

Pieter Heinen
Ariannede Ridder

Catering

Ruud Beunderman
Gweny Bromet
Shmulik Lipniski
Sandra van Os
Doreen Philips
Jos van der Putten
André van Veen
Gijs Vermeij
Gerrel Wissink

Collectie en onderzoek

Willem Boon
Kees Gerbrands

Bibliotheek

Marc de Hay
Ruud Lindeman
Rasa Kingma

Technische Dienst

Paul Capiau
Tomas Emilsson
Peter Heijink
Bert Liebregts
Gijs Vermeij
Kaspar Visser

Koeriers

Joop Reder

De activiteiten van het Verzetsmuseum zijn in 2024 mede mogelijk gemaakt door bijdragen van een groot aantal instellingen, bedrijven en particulieren.

Algemene bijdragen in 2024

Amsterdams Fonds voor de Kunst
Aktion Sühnezeichen Friedensdienste
European Solidarity Corps
Maarten van Heems BV
M.N. Léons BV
Stichting Red Rooster
En diverse particulieren en ca. 581 donateurs van de Vriendenstichting

Bijdragen voor projecten in 2024

Ruimte en Vernieuwing/nieuwe opstelling voormalige koloniën

Gemeente Amsterdam
Vfonds
Erven Jean Weidner
(Via Vrienden van het Verzetsmuseum)
anoniem fonds

Deltaplan Collectiedigitalisering en ontsluiting

Mondriaan Fonds

Digitalisering Indisch erfgoed

Ministerie van VWS, Programma Indisch Erfgoed
Digitaal (PIED).

Cas Oorthuys, verzetsfotograaf

Erven Jean Weidner
(Via Vrienden van het Verzetsmuseum)

Resistance Through their Eyes

Europese Unie, Programma Burgers, gelijkheid, rechten en waarden (CERV)

Verzet tegen Slavernij

Gemeente Amsterdam

Zorg voor het verzet. De roerige geschiedenis van Stichting 1940-1945

Stichting 1940-1945

Catalogus De voormalige Nederlandse koloniën. Van Tweede Wereldoorlog naar onafhankelijkheid

Vfonds
Gemeente Amsterdam
Hendrik Muller Fonds
Vereniging KITLV

Bijdragen toegezegd voor projecten vanaf 2024

Josephine Baker een leven vol verzet

Stichting Democratie & Media
Cultuurfonds
Vfonds
VSB fonds
Mondriaan Fonds
Gravin van Bylandt Stichting
& twee anonieme fondsen

Woman Life Freedom. Iraans vrouwenverzet in beeld

Vfonds
Mondriaan Fonds
Cirrus Foundation
Cultuurfonds
VSBfonds
Gravin van Bylandt Stichting

Bijdragen in natura

Accountancy aan de Amstel b.v.
Colliers International Consultants BV
Warendorf Advocaten en Notarissen

COLOFON

© Verzetsmuseum
Amsterdam, juni 2025

Tekst

Liesbeth van der Horst

Ontwerp

Jeremy Jansen

DTP

Jeroen van Zijp

Foto's

Nina Albers
Mike Bink
Hannah Bults
Jason Chong
Wouter Dooijes
David van Emden
Liesbeth van der Horst
Joods Museum, Amsterdam.
© Anne-Ruth Wertheim
Kelsey Lampe
Museumnacht Amsterdam
Vera van Noort
Isaac Owusu
Ariela Slakhorst

